Ἀριθ. 399 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου. 21 Αὐγούστου 1883

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΚΕΦΑΛΟΥ ΑΕΤΟΥ

Εἰς οὐδένα εἶναι ἄγνωστον τὸ ἐθνικὸν ἐκεῖνο σύμβολον, ὁ δικέφαλος ἀετός, ὅπερ ἀφ' οὗ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἐχρημάτισε τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας τὸ ὑπερήφανον ἔμβλημα, ὑπῆρξεν ἔπειτα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας τῆς σιδηρᾶς δουλείας ὡς τις πολικὸς ἐν τῷ ζόφῳ ἀστὴρ, πρὸς ὃν ἐλπίζον ἠπένιζε τὸ ἔθνος. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν δικέφαλον ἀετὸν καὶ ἐπὶ τῆς πατριαρχικῆς σφραγῖδος καὶ εἰς τὰς μίτρας τῶν ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ τῶν δακτυλίων τῶν ἀρματωλῶν καὶ ἐπὶ τῶν τάφων πολλῶν ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν[1].

Τίς ἀγνοεῖ τὸ ἐν τῷ *Διάκῳ* τοῦ Βαλκωρίτου ἐπεισόδιον τοῦ γέρω Διαμάντη, ὅστις ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς συντρόφους τὴν *πλάτη* τοῦ ἀμνοῦ καὶ ἐξηγεῖ εἰς αὐτοὺς τὰ παράξενα σημεῖα; Μετὰ μικρὰν διακοπήν·

Ἀρχίζει πάλ' ὁ γέροντας τὸ πρῶτο διάβασμά του
Καὶ μεσ' ἀπῶνα σύγνεφο τοὺς ἔκραξε νὰ ἰδοῦνε
Ὁποῦ ξεφύτρωνε πουλὶ ποῦχε διπλὸ κεφάλι...
Πλατειὰ φτερούγια ὁλάνοιχτα. Στὴ μιὰ τὴν ἀπαλάμη
Βαστοῦσε δίστομο σπαθὶ, καὶ μὲ τὴν ἄλλη σφίγγει
Στεφανωμένονε Σταυρό. Ὁλόγυρά του ἀχτίδαις
Καὶ ξημερώματα γλυκὰ καὶ ξαστεριὰ καὶ λάμψη...

Καὶ κατωτέρω δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι λέγει ὁ Διάκος·

Ὁποιος μοῦ ψάξῃ τὸ κορμὶ, θαὐρῇ τὸ φυλαχτό μου...
Μοῦ τῶχει βίξει στὸ λαιμὸ ἡ μάνα μου τὴ νύχτα
Στὸ μοναστῆρι τ' Ἅη Γιαννιοῦ... Θέλω τὸ δαχτυλίδι,
Θέλω νὰ μείνῃ μαρτυριὰ 'ς τὸ χέρι τὸ δεξί μου,
Νὰ μὲ γνωρίσῃ ὁ Ὀμέρπασας. Ἐκεῖ θαὐρῇ γραμμένη
Τὴν πίστη μας 'ς ἕνα Σταυρὸ, τῶνειρο, τὴν ἐλπίδα
Σ' ἕνα δικέφαλο πουλί... Τοῦπε ὁ Θεὸς θὰ γένῃ...

Τούτου λοιπὸν τοῦ συμβόλου τὴν ἱστορίαν δι' ὀλίγων καὶ ἄνευ πολλῆς μεσαιωνολογικῆς ἐπικουρίας, *ἀμαθέστερον* καὶ *σαφέστερον*, ἠθελήσαμεν νὰ γράψωμεν χάριν τῆς *Ἑστίας*, ἀδιάφορον πόθεν λαβόντες τὴν ἀφορμήν.

Ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι εἰς διακεκριμένας κοινωνίας χωρισθέντες ἤρχισαν καὶ νὰ ἐρίζωσι καὶ νὰ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους, ἠσθάνθησαν φυσικῶς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπινοήσωσι καὶ σύμβολά τινα ἐν τοῖς πολέμοις, περὶ ἃ νὰ συναθροίζωνται. Ὡς τοιαῦτα δὲ σύμβολα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλήφθησαν ζῴων ἢ πτηνῶν εἰκονίσματα· εἶναι δὲ φανερὸν ὅτι μεταξὺ ὅλων τῶν ἀπὸ τῶν πτηνῶν ληφθέντων συμβόλων, ἔμελλε νὰ πρωτεύῃ τοῦ ἀετοῦ τὸ εἰκόνισμα, «διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι τοῦτο τὸ ζῷον καὶ τοῦ Διὸς ἄξιον», ὡς λέγει ὁ Διόδωρος δικαιολογῶν τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ Θηβαίους, διότι ἐτίμων τὸν ἀετόν. Τοιοῦτον δὲ σημεῖον ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὅτι εἶχεν ἤδη ἐν χρόνοις παλαιοτάτοις ὁ μέγας τῆς Ἀσίας κατακτητὴς Κῦρος ὁ πρεσβύτερος· «ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος», παρέμεινε δὲ παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ χρυσοῦς ἀετὸς, διότι καὶ κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐμάχετο πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὁ νεώτερος Κῦρος, τὸ αὐτὸ βασίλειον σημεῖον ἦτο ἐν χρήσει ὡς μανθάνομεν ἐκ τῆς *Ἀναβάσεως*.

Περὶ τῶν Ἑλλήνων δὲν γίνεται πουμνεία ἄν ποτε μετεχειρίσθησαν ὡς πολεμικὸν σύμβολον καὶ τὸν ἀετὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων σημαιῶν καὶ συμβόλων, ὧν ἔτυχε νὰ κάμωσι χρῆσιν καὶ περὶ ὧν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ εἴπωμεν. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως εἶναι οἱ κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπήσαντες ἐκεῖνο τὸ ὁμοίωμα, ὅπερ ἁπλοῦν ὂν τὸ κατ' ἀρχὰς στρατιωτικὸν σημεῖον κατήντησεν ἔπειτα μὲ τοῦ χρόνου τὴν πάροδον νὰ γείνῃ ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν ἐθνόσημον, μάλιστα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

1 Ὁ κ. Σάθας ἐξέδωκε ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Γαλαξειδίου (σελ. 162) τὸν δακτυλιόλιθον τοῦ ἀρματωλοῦ Χρίστου Μηλιόνη ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου. Ἐπὶ τοῦ δακτυλιολίθου φέρεται κεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος, ἡ χρονολογία 1774 ἄνωθεν δὲ ἀετὸς, ὄχι ὅμως δικέφαλος. Ὁ κ. Σάθας προσεπιφέρει τὰ ἑξῆς «Καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ ᾄσματι τοῦ Λάμπρου Τσεκούρα ἀναφέρεται ὁ ἀετός. Μὴ ἄρα οἱ ἀρματωλοὶ ὠνειρεύθησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τῆς ὁποίας τὸ σύμβολον ἔφερον;» — Ἐπὶ τάφων ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, ἐν τῇ μονῇ τῆς Καισαριανῆς, εἶναι κεχαραγμένος δικέφαλος ἀετὸς καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὐχὶ σπανίως εὑρίσκεται ἐπὶ τάφων τὸ βυζαντινὸν σύμβολον — Τὸ μὲ ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας γνωστὸν πτηνόν, τὸ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος τῶν ἐκκλησιῶν, ἐφ' οὗ τίθεται τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν φέρει πάντοτε καθαρῶς τοὺς χαρακτῆρας ἀετοῦ καὶ δύναταί τις νὰ τὸ ἐκλάβῃ καὶ ὡς περιστεράν, ὅπως δήποτε νομίζομεν ὅτι δὲν ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὸ ἐθνικὸν σύμβολον τῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ὅτι εἶναι μᾶλλον ὡραϊσμένος τύπος ἀναλογείου. Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι καὶ τοῦτο τὸ πτηνὸν εὑρίσκεται ἐνιαχοῦ (ὡς ἔντισιν ἐκκλησίαις τῆς Κερκύρας) δικέφαλον.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἦτο τὸ πρῶτον ξύλινος ὁ ἀετός, ἐχρησίμευε δὲ ὡς σημεῖον διακριτικὸν τῆς σπείρας ἢ ἑκατοστύος, καθ' οὓς χρόνους ἴσχυεν ἐν τοῖς στρατεύμασιν αὐτῶν ἡ κατὰ σπείρας ταξις. Τότε δὲ διεκρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων αἱ σπεῖραι δι' εἰδικῆς σημαίας, καὶ ἄλλαι μὲν σπεῖραι εἶχον ἵππου ἀπείκασμα, ἄλλαι βοὸς ἢ ἄλλου ζῴου καὶ ἄλλαι ἀετοῦ. Ἀλλ' ὁ Μάριος ἐπὶ τῆς β' αὐτοῦ ὑπατείας μεταβαλὼν καθ' ὅλου τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἀντὶ τῆς κατὰ σπείρας τὴν κατὰ κοόρτεις τάξιν εἰσαγαγών, ὥρισεν ὡς διακριτικὸν σημεῖον τῆς λεγεῶνος, ἐκ δέκα κοόρτεων ἀποτελουμένης, ἀργυροῦν ἀετὸν κρατοῦντα κεραυνοὺς χρυσοῦς εἰς τοὺς ὄνυχάς του. Ἐπὶ δὲ τῶν αὐτοκρατόρων οἱ ἀετοὶ κατεσκευάσθησαν χρυσοῖ, ἀλλ' ἄνευ κεραυνῶν. Εἶχον δὲ διαφόρους στάσεις οἱ τῶν λεγεώνων ἀετοὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διαστέλλωνται αὗται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν συμβόλων, καὶ ἄλλοι μὲν ἦσαν ὄρθιοι, ἄλλοι καθήμενοι καὶ ἄλλοι ἄλλως, πάντοτε ὅμως μὲ ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας. Δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανον νὰ ἔχωσιν ἀρχῆθεν παραλάβει οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἀετόν, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα σύμβολα, παρὰ τῶν Τυρρηνῶν· ἀναφέρεται τοὐλάχιστον ὅτι μεταξὺ τῶν βασιλικῶν ἐμβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς Ἐτρουρίας παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι, ἦτο καὶ τὸ σκῆπτρον μετ' ἐλεφαντίνου ἀετοῦ.

Ἐφ' ὅσον χρόνον διετηρήθησαν ἀκμάζουσαι αἱ ῥωμαϊκαὶ λεγεῶνες, διετηρήθησαν καὶ οἱ ἀετοὶ ὡς σύμβολα αὐτῶν καὶ ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ Β' ἀκόμη, κατὰ τὸν δ' δηλαδὴ αἰῶνα, ὅτε ὁ στρατὸς ἀπετελεῖτο σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐκ βαρβάρων, ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται ὡς σημεῖα στρατιωτικὰ οἱ ἀετοί, ὡς ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Οὐεγέτιος, συγγραφεὺς ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τοῦ δ' αἰῶνος, ἐν τῷ *Περὶ τῶν στρατιωτικῶν* βιβλίῳ του. Ὅτε δὲ παντάπασιν ἐνεκρώθη ὁ στρατιωτικὸς βίος, ὁ ἀετὸς παρέμεινεν εἰς ἀμφότερα τὰ κράτη, τό τε ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν, ὡς αὐτοκρατορικὸν σύμβολον. Καὶ περὶ μὲν τῆς γενομένης μεταβολῆς τοῦ συμβόλου τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους ἤτοι τοῦ Βυζαντινοῦ, θὰ εἴπωμεν εὐθὺς τὰ δέοντα, ἐν δὲ τῇ Δύσει, ἅμα τῇ ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενομένῃ καταλύσει τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς (476) ἐξηφανίσθησαν καὶ οἱ ἀετοί.

Ὁ Κάρολος ὁ μέγας ἱδρύσας τὴν ἁγίαν *γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν* καὶ γενόμενος οἱονεὶ διάδοχος καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ δυτικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους φυσικὸν ἦτο νὰ προσλάβῃ καὶ τὸ παλαιὸν ῥωμαϊκὸν σύμβολον. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ ἑνάτου ἤδη αἰῶνος ὡς αὐτοκρατορικὸν ἐν τῇ δύσει ἔμβλημα ἀναφαίνεται ὁ ἀετὸς μονοκέφαλος[1].

Ὅτε τῷ 823 ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Λοθάριος μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν του ἐκίνησε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ πατρός των Λουδοβίκου τοῦ Εὐήθους, υἱοῦ Καρόλου τοῦ μεγάλου, ἕνεκα τῆς διανομῆς τοῦ κράτους, ἥρπασεν ἀπὸ τῶν ἐν Ἀκυϊσγράνῳ ἀνακτόρων τὸν ἐκεῖ ἀνακείμενον ἀετὸν ὡς δεῖγμα ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνῆκεν ἡ ὑπερτάτη ἀρχή. Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο καὶ ἡ ἄλλως γνωστὴ χρῆσις τοῦ ἀετοῦ ὡς αὐτοκρατορικοῦ ἐν τῇ Δύσει συμβόλου ἀπὸ τοῦ ἑνάτου ἤδη, ὡς εἴπομεν, αἰῶνος, ἐλέγχει ἐσφαλμένην τὴν γνώμην τῶν λεγόντων ὅτι δῆθεν μετέδωκε τὸν ἀετὸν εἰς τὴν Δύσιν ἡ Θεοφανώ, θυγάτηρ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ, συζευχθεῖσα τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας Ὄθωνα τὸν Β', ὡς μνημόσυνον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτῆς καταγωγῆς, διότι ἡ Θεοφανώ, νεωτάτη τὴν ἡλικίαν, ἔφθασεν εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐτελέσθη ὁ γάμος αὐτῆς μετὰ τοῦ Ὄθωνος, τῇ 14 Ἀπριλίου 972, τουτέστι περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου αἰῶνος.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν σύμβολον λαβόντες καὶ οἱ μεγάλοι ὑποτελεῖς μετέδωκαν αὐτὸ εἰς τὰ ἴδια Κράτη, καὶ πρῶτον μὲν οἱ μαρχίωνες τοῦ Βρανδεβούργου καὶ οἱ δοῦκες τῆς Σαξονίας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ μικρότεροι ἡγεμόνες καὶ πόλεις ἐλεύθεραι ὁπωσδήποτε πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν σχετιζόμεναι, δι' ὃ βλέπομεν τὸν ἀετὸν ἐπὶ τῶν σημάτων τῆς Πρωσίας (λαβούσης παρὰ τοῦ Βραδεβούργου), τῆς Σικελίας, τῆς Σαρδινίας, τῆς Γενεύης, τῆς Μοδένης καὶ ἄλλων. Οἱ ἀετοὶ οὗτοι ἐτήρησαν τὸ χρῶμα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ, μαύρου ὄντος (πλὴν τοῦ τῆς Πολωνίας, ὅστις ἕνεκα παλαιᾶς ἐγχωρίου παραδόσεως εἶναι λευκός) καὶ τὸ μονοκέφαλον σχῆμα. Καὶ ὅτε δὲ ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετὸς ἐγένετο ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, πιθανώτατα ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Σιγισμούνδου (αὐτοκρ. 1414-1437), κατὰ μίμησιν βεβαίως τοῦ Βυζαντινοῦ, δικέφαλος[1], οἱ τῶν ὑποτελῶν ἔμειναν μονοκέφαλοι. Διὰ τοῦτο, τὸ σημερινὸν αὐτοκρατορικὸν τῆς Γερμανίας σύμβολον, ὅπερ εἶναι κυρίως τὸ πρωσικόν, ἔχει τὸν ἀετὸν μὲ μίαν κεφαλήν, ἐν ᾧ ἡ Αὐστρία, ἥτις διετήρησε τὸ παλαιὸν τοῦ Ἀψβουργικοῦ οἴκου ἔμβλημα, τὸν ἔχει δικέφαλον.

Ἐκ τῶν ἀετοφόρων σημάτων προῆλθον καὶ τὰ πολλὰ ἀετοφόρα ἱππότικα τάγματα. Οὕτω λ. χ. τὸ παλαιότατον Τευτονικὸν λεγόμενον τάγμα, τὸ ἱδρυθὲν τῷ 1148 ἐν Ἱεροσολύμοις, εἶχε τὸν ἀετὸν ὡς ἔμβλημα, ἔπειτα δ' ἔχομεν

ρικοῦ ἀετοῦ δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ τοῦ Stacke «Γερμανικῇ Ἱστορίᾳ» τμ. Α', σελ. 530.

1. Τοῦ ἀρχαιοτάτου δικεφάλου αὐτοκρατορικοῦ τῆς Γερμανίας ἀετοῦ ἀπεικόνισμα ἰδὲ ἐν τῷ ῥηθέντι βιβλίῳ τοῦ Stacke, τμ. Α', σελ. 685. Εἶναι μαῦρος ὁ ἀετὸς καὶ δὲν κρατεῖ εἰς τοὺς ὄνυχας οὔτε ξίφος οὔτε σφαῖραν.

1. Ἀπεικόνισμα τῆς ἀρχαιοτάτης ἑραλδικῆς παραστάσεως τοῦ μονοκεφάλου γερμανικοῦ αὐτοκρατο-

τὸν Λευκὸν Ἀετὸν τῆς Πολωνίας (14 αἰῶνος), τὸν Ἐρυθρὸν Ἀετὸν τῆς Πρωσίας (μέσ. 17 αἰῶνος) καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Α' ἱδρυθέντα Μαῦρον Ἀετόν. Καὶ τὰ ῥωσικὰ δὲ ἱππότικὰ τάγματα τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου καὶ τοῦ Ἁγ. Ἀλεξάνδρου Νέβσκη ἔχουσιν ὡσαύτως ἀετοὺς ἕνεκα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Ῥωσίας συμβόλου, περὶ οὗ θὰ εἴπωμεν κατωτέρω. Καὶ αὐτὴ δὲ τῆς Ἀμερικῆς ἡ μεγάλη δημοκρατία ἔλαβεν ὡς σύμβολον τὸν ἀετόν, ὃν κατέστησε καὶ ἔμβλημα τοῦ ἱππότικοῦ τάγματος τοῦ Κιγκινάτου, ὅπερ ἐπὶ μικρὸν χρόνον διατηρηθὲν κατέπεσεν ἔπειτα καὶ κατηργήθη. Κατὰ μίμησιν δὲ τῆς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας καὶ ἄλλαι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς πολιτεῖαι παρέλαβον τὸν ἀετόν. Ἂν δέ τις λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι καὶ ἡ Γαλλία μετὰ τὴν εἰς αὐτοκράτορα ἀνάρρησιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος εἶχε λάβει τὸν ἀετὸν ὡς ἐθνόσημον, ὅστις ἀετὸς καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος Γ' ἀνεφάνη, θὰ ἴδῃ ὅτι ὀλίγιστα σχετικῶς Κράτη δὲν μετεχειρίσθησαν τὸ σύμβολον ἐκεῖνο, ἐκ δὲ τῶν μεγάλων Κρατῶν μόνη ἴσως ἡ Ἀγγλία.

Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ ἦτο μὲν πάντοτε αὐτοκρατορικόν, ὡς εἴπομεν, σύμβολον ὁ ἀετός, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κυρίως στρατιωτικὴ σημαία ἦτο τὸ *Λάβαρον*, ὅπερ ἦτο ἐπίμηκες καὶ εἰς δύο ὀξείας γωνίας βραδύτερον λῆγον πορφυροῦν ὕφασμα (φλάμπουρον) κρεμάμενον ἀπὸ κεραίας ὁριζοντίως προσηρτημένης εἰς τὴν κορυφὴν δόρατος, ὅπως περίπου εἶναι σήμερον αἱ γνωσταὶ ἐκκλησιαστικαὶ σημαῖαι. Εἶχε δὲ τὸ λάβαρον ἀντ' ἀετοῦ σταυρὸν μὲ τὰς λέξεις «ἐν τούτῳ νίκα» ἤ, κατ' ἄλλους, λατινιστὶ «**hoc signo vinces**». Βραδύτερον ἀντὶ τοῦ σταυροῦ ἀνεγράφετο εἰς τὸ λάβαρον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ μονόγραμμα ἢ καὶ εἰκόνες ἁγίων. Ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔσχεν ὡς σημαίαν στρατιωτικὴν τὸν μανδύαν τῆς Παναγίας, ὃν καὶ ἀπώλεσε φεύγων τοὺς διώκοντας αὐτὸν πολεμίους. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης φαίνεται ὅτι ἀντικατέστησε πάλιν δι' ἀετοῦ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ λαβάρου, ἀλλ' ἔπειτα ἐπεκράτησαν πάλιν ἐπὶ τῶν σημαιῶν τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα, ἐξηκολούθησε δ' ὁ ἀετὸς νὰ εἶναι σύμβολον αὐτοκρατορικόν. Ὅθεν συχνὴ μνεία γίνεται *ἀετῶν καὶ ἀετοποίλων* παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν ὡς κοσμούντων τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ἔπιπλα τὰ αὐτοκρατορικὰ καὶ τὰ παλάτια καὶ ἄλλα κτίρια. Οὐδεὶς δ' ἀγνοεῖ ὅτι ὅταν ὁ Μεχμὲτ ὁ Πορθητὴς διέταξε νὰ γείνῃ ἔρευνα ἵνα ἀνευρεθῇ μεταξὺ τῶν πτωμάτων τῶν προμάχων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ πτῶμα τοῦ μάρτυρος βασιλέως, ἀνεγνωρίσθη ὁ νεκρὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῶν ἀετοφόρων αὐτοῦ πεδίλων καὶ ἐτάφη ἔπειτα εἰς τὸ μέρος, ὅπερ πιστεύεται ὅτι καὶ νῦν εἶναι γνωστόν[1].

Προφανῶς εὐφυολογεῖ ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς Τρισσῖνος (1478-1550), ἀνακριβῶς λέγων ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μεταφορᾶς τῆς πρωτευούσης τοῦ κράτους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπεκράτησε νὰ ἀπεικάζηται δικέφαλος ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετὸς ἵνα τάχα δηλωθῇ ὅτι δύο κεφαλὰς, τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἶχεν ἡ ἑνιαία ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Εἶναι δ' ἀπεναντίας ἱστορικῶς βέβαιον ὅτι ὁ ἀετὸς δὲν ἔγεινε παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δικέφαλος παρὰ μόνον ἀπὸ τῶν Κομνηνῶν καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν Παλαιολόγων.

Ὁ μακαρίτης Γ. Χρυσοβέργης[2] θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ σωζόμενος πατριαρχικὸς θρόνος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τοῦ δεκάτου αἰῶνος παλαιότερος, ὀρθῶς λέγει ὅτι ὁ «σωζόμενος θρόνος φέρει ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων δύο στύλων σαμβυκτίνους ἀετοὺς δικεφάλους ἢ μᾶλλον *διχοτόμους*[3], ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ θρόνος χρονολογεῖται μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα· διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ κατωτέρω ἤρξατο νὰ χρησιμεύῃ ἐν γένει ὁ διχότομος ἀετὸς ὡς ἔμβλημα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν σημαιῶν καὶ λοιπῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων, ἐν ᾧ τὰ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τοιαῦτα ἀντικείμενα ἢ φέρουσι μονοκέφαλον τὸν ἀετὸν ἢ τὸν σταυρὸν μόνον». Καὶ εἶναι μὲν, ὡς εἴπομεν, βέβαιον ὅτι μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα καὶ δὴ ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν ἤρχισε νὰ γείνηται χρῆσις τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ, δὲν φαίνεται ὅμως παντάπασι πιθανὴ ἡ γνώμη, ἣν καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης ἀπεδέχθη, ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου λαβὼν ἀφορμὴν νὰ πολυπραγμονήσῃ καὶ περὶ μονοκεφάλου καὶ δικεφάλου ἀετοῦ, ὅτι δηλαδὴ παρέλαβον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύμβολον οἱ Βυζαντινοὶ παρὰ τῶν πέραν τοῦ Ἅλυος ἐγκαθιδρυμένων Περσομηδικῶν φυλῶν, αἵτινες μάλιστα εἶχον τοιοῦτον δικέφαλον ἀετὸν ὡς ἔμβλημα, οἷον τῷ ὄντι εὗρε καὶ ὁ Γάλλος Τεξιὲ ἐν ἀναγλύφοις τῆς ἐν Γαλατίᾳ παλαιᾶς πόλεως Πτερίας, ἢ καὶ παρὰ τῶν Σελδούκων ἐν πολλῇ τιμῇ ἐχόντων ὅμοιόν τι μυθολογούμενον τερατῶδες ὄρνεον, τὸν Χάγκαν. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ ἐδέχθησαν ἐκεῖνο τὸ σύμ-

1. Ἰδὲ περὶ τῆς ταφῆς τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλ. Ἔθνους τμ. ε, σελ. 460-461 καὶ Σ. Δ. Βυζαντίου Κωνσταντινούπολιν τμ. β', σελ. ἰ-ιά.

2. Γ. Χρυσοβέργη «Ὁ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δεσποτικὸς θρόνος κτλ.», Ἀθήνησι (τύποις Χ. Ν. Φιλαδελφέως) 1861.

3. Ὁ Χρυσοβέργης θεωρεῖ τὸν ἀετὸν ὄχι δικέφαλον, ἀλλὰ «διχοτομημένον καταρραχὶς καὶ κδλλημένον κατ' ἀμφότερα τὰ ἡμίτομα ἐπὶ τὸν θυρεὸν», διότι, λέγει, ὁ δικέφαλος ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τέσσαρας πόδας καὶ τέσσαρας πτέρυγας, ἀλλὰ δικέφαλος δὲν θὰ εἴπῃ διπλοῦς, ὥστε δὲν βλέπομεν τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ Χρυσοβέργης τὸν θέλει διχότομον.

βολον ἵνα τρόπον τινὰ πιστώσωσι τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, τὰ ὁποῖα εἰκονικῶς παρίστανον αἱ δύο κεφαλαὶ καὶ δὲν εἶναι ἄγνωστον ὅτι πολλάκις οἱ ἡγεμόνες καὶ τὰ ἔθνη τότε δεικνύουσι πλειοτέραν προθυμίαν δι' ἐξωτερικῶν συμβόλων νὰ καταστήσωσι πασίδηλα τὰ οἱαδήποτε αὐτῶν δικαιώματα, ὅτε μάλιστα ἤθελε τύχει ἐξ ἀδυναμίας νὰ ἀπέχωσι πλειότερον τῆς πραγματικῆς τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων ἐξασκήσεως, ὅπερ καὶ τότε συνέβη. Τοῦτον δὲ τὸν μετὰ τὸν δέκατον αἰῶνα οὕτω διαμορφωθέντα ἀετὸν παρέλαβε κατὰ μίμησιν, διότι ἄλλος λόγος δὲν φαίνεται, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Σιγισμοῦνδος, ὄχι δὲ ὁ Κάρολος Δ' ὡς λέγουσιν ἐκεῖνοι, οὓς ἠκολούθησε καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης, διότι ἐπὶ τῆς σφραγῖδος τοῦ αὐτοκράτορος Βεγκεσλάου, διαδόχου τοῦ Καρόλου τοῦ Δ', φέρεται ἀκόμη ἐν θυρεῷ παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀετὸς μονοκέφαλος.[1]

Δὲν κρίνομεν δὲ περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν οἰκοσήμου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόλου (1328-1332) ὡς ἔχει αὐτὴν ὁ Γ. Χρυσοβέργης. «Ἐν τῷ οἰκοσήμῳ τούτῳ (προσενεχθέντι ἐν ἀντιγράφῳ ὑπὸ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσίας Λαβάνοφ τῷ ποτὲ γραμματεῖ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλ. πρεσβείας κ. Π. Ζάνῳ) παριστάνεται ἐπὶ κυκλοτεροῦς καὶ ἐρυθροῦ ἐδάφους διχότομος ἀετὸς μὲ ἐστεμμένας τὰς κεφαλάς, μεταξὺ δὲ τῶν φαινομένων αὐχένων ὑπάρχει κύκλος ἔχων ἐν τῷ κέντρῳ σταυρὸν μετὰ τοῦ ΙΣ. ΧΣ. ΝΙΚΑ., ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας τοῦ ἀετοῦ κεῖται ἡ ὑπογραφὴ *Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος*, ἧς ἡ πλοκὴ καὶ διάταξις τῶν γραμμάτων ἀποτελοῦσι σταυρόν. Εἰς ἑκάστην δὲ τῶν ὀρθῶν γωνιῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐδάφους τοῦ στέμματος ὑπάρχει ἐστεμμένος λέων ἀνορθούμενος ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, κρατῶν τῷ ἑτέρῳ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ῥομφαίαν καὶ ἐστραμμένος πρὸς τὸν τῆς συστοίχου προκειμένης ὁριζοντίου γωνίας, περιορίζεται δὲ ὑπὸ τοξοειδοῦς ταινίας διϊκνουμένης κανονικῶς μέχρι τῶν περιεχουσῶν τὴν γωνίαν πλευρῶν· ἑκάστη δὲ τῶν ταινιῶν φέρει ἐπὶ πάσης τῆς ἐπιφανείας της κεφαλαῖα στοιχεῖα (γράμματα) τοῦ τότε ῥυθμοῦ ἤτοι μονήρη ἢ σύνδυο ἢ καὶ σύντρια, ἅτινα κατ' ἐμὲ εἶναι *ἀκρολεξίδες* (initiale d'un mot) καὶ μόνος ὁ αὐτοκράτωρ ἴσως Ἀνδρόνικος ἐγίνωσκε τὸ ὅλον αὐτῶν συναξάριον (légende). Εἰκάζω δὲ ὅτι τὸ ἀπεικόνισμα τοῦτο εἰμὴ ἦτο σφραγίς, ἦτο τοῦ αὐτοκράτορος ἀσπίς».

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιγραφῆς καταφαίνεται ὅτι πλὴν τοῦ ἀετοῦ, ὅστις εἴτε μονοκέφαλος ἦτο εἴτε δικέφαλος, εἶχεν οὕτως εἰπεῖν γενικώτερον χαρακτῆρα ἐθνοσήμου, εἶχον ἐνίοτε οἱ αὐτοκράτορες καὶ εἰδικώτερά τινα σύμβολα. Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ εἰδικώτερα σύμβολα πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὰ περιώνυμα Β εἴτε τὰ πυρεκβόλα τῶν Παλαιολόγων[1].

Ἡ Ἄννα, ἀδελφὴ τῆς Θεοφανοῦς, συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Ὄθωνος, συζευχθεῖσα τὸν ἡγεμόνα τῶν Ῥώσων Βλαδίμηρον τὸν ἐν Χερσῶνι βαπτισθέντα (988), μετέδωκεν εἰς τοὺς Ῥώσους τὸ αὐτοκρατορικὸν σύμβολον, τὸν μονοκέφαλον τότε ἀετόν, κατὰ δὲ τὸ 1472, ὅτε ἡ Σοφία, θυγάτηρ τοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν καταφυγόντος δεσπότου τῆς Πελοποννήσου Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου[2], ἐγένετο σύζυγος τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ῥωσίας Ἰβὰν ἢ Ἰωάννου Γ' τοῦ Βασιλιέβιτζ, εἰσήγαγεν αὕτη καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Ἄννης μονοκεφάλου τὸν δικέφαλον ἀετόν, ὅστις εἶναι μέχρι τοῦδε τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Ῥωσσίας σύμβολον.

Πρὶν ἢ περατώσωμεν τὴν ἱστορικὴν ταύτην σημείωσιν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι ναὶ μὲν, καθ' ἃ καὶ ὁ μακαρίτης Χρυσοβέργης ἀναφέρει, εὑρίσκεται ὁ δικέφαλος ἀετὸς κεχαραγμένος πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἀρχόντων τῆς ἐν Γερμανίᾳ Γουέλδρας ἤδη κατὰ τὰ ἔτη 1229-71, ὅτε δηλ. οἱ ἄρχοντες ἐκεῖνοι ἐτιτλοφοροῦντο ἀκόμη κόμητες (διότι ἡ Γουέλδρα ἐγένετο δουκᾶτον μόνον τῷ 1339) καὶ πολὺ πρὶν ἢ παραλάβῃ τὸ σύμβολον ἐκεῖνο ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς Βραβάνδης (ιγ' καὶ ιδ' αἰῶνα), ἀλλ' ὅτι ὅμως ἥκιστα φαίνεται πιθανὸν νὰ προῆλθεν ὁ ἀετὸς ἐκεῖνος τῆς Γουέλδρας ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἢ καθ' ὅλου ἐκ τῆς Ἀνατολῆς μετενεχθεὶς κατὰ τοὺς σταυροφορικοὺς πολέμους. Ἀλλαχοῦ ἴσως πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ ἀρχή του.

Σ.Κ.Σ.

1. Stacke, σελ 647.

1. Ἰδ. περὶ τῶν πυρεκβόλων τούτων τὴν πραγματείαν τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου ἐν τῷ «Παρνασσῷ» τμ. β, σελ. 396 ἐξ. Ἀπεικόνισμα τῶν πυρεκβόλων ἰδ. ἐν τῇ σημαίᾳ τοῦ Μερκουρίου Μπούα τῇ ἐκδοθείσῃ ἐν τοῖς «Ἑλληνικοῖς Ἀνεκδότοις» τοῦ Κ. Σάθα. τμ. ά, Ἀθήνησι (τύποις τοῦ Φωτός) 1867 Ἰδ. καὶ μονόγραμμα (;) τῶν Παλαιολόγων ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει» τοῦ Σ. Βυζαντίου τμ. ά, σελ. 365.

2. Περὶ τῆς διασπορᾶς καὶ τοῦ τέλους τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Παλαιολόγων ἰδ. Ζαμπελίου «Ἄσματα δημοτικὰ» κτλ. σελ. 577.

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

—

«Rio Grande» ὠνομάζετο τὸ ἀτμόπλοιον, καὶ τὸ ὄνομα ἥρμοζεν εἰς τὸ πρᾶγμα, διότι ἦτο ἀληθῶς μέγα πλοῖον, τὸ μεγαλήτερον τῆς ἑταιρίας. Εἶχε φθάσει ἀργότερον τοῦ δέοντος εἰς Πειραιᾶ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πολὺ πρὶν παραλάβῃ τοὺς ἐξ Ἑλλάδος ἐπιβάτας, ἐνῷ, κατὰ τὸ δρομολόγιόν του, ὤφειλε νὰ καταλίπῃ τὸν λιμένα δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἀνήκων εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν τὰ ἔχουν καλὰ μὲ τὴν θάλασσαν, ὅταν ἔθεσα τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου ἠσθάνθην ἓν εἶδος ἀφοβίας πρὸς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, πολὺ ὁμοίας μὲ τὴν αὐθάδειαν τοῦ μυθολογουμένου ἐριφίου, εἰς τὰς λοιδορίας τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστόν, ὁ λύκος ἀπήντησε τὸ «οὐ σὺ μὲ λοιδορεῖς, ἀλλ' ὁ τόπος».

Ἡ θάλασσα, ἀξιοπρεπεστέρα τοῦ λύκου, οὐδ' ἐσημείωσε κἂν τὴν ἀλαζονείαν μου. Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν σιωπὴν αὐτῆς δὲν τὴν ἀπέδωκα εἰς τὴν ἀκαταδεξίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀδυναμίαν της. Τὰ ἀτρεμοῦντα ὕδατα τοῦ λιμένος μοὶ ἐφαίνοντο ἀπολέσαντα τὴν εὐκινησίαν αὐτῶν μόνον καὶ μόνον ὡς ἐκ τοῦ τεραστίου βάρους τοῦ καταπιέζοντος τὰ στήθη των. Καὶ, μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως περὶ εὐπλοίας, ἔβλεπον ἐναλλὰξ τὸ «Rio Grande» κολακευτικῶς, καὶ προκλητικῶς τὰ κύματα. — Ἄ! ἔλεγον πρὸς αὐτὰ ἐν τῷ νῷ μου. Αὐτὸν ἐδῶ τὸν φίλον δὲν θὰ μοῦ τὸν παίζετε εἰς τὰ δάκτυλά σας, καθὼς τὰ ἀτμοκίνητα τοῦ Γύρου.— Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἤρχισα νὰ βηματίζω στερρῷ τῷ ποδὶ κατὰ μῆκος τοῦ καταστρώματος.

Ἐπρόκειτο νὰ πλεύσω μέχρι Νεαπόλεως· καὶ ἐπειδὴ ἐμέλλομεν ἀναμφιβόλως νὰ ἔχωμεν καλοκαιρίαν, ἤρχισα νὰ περιεργάζωμαι τοὺς συνεπιβάτας μήπως εὕρω τινὰς γνωστοὺς, ἢ καταλλήλους πρὸς σύναψιν σχέσεων. Ὁ πλοῦς εἶναι μακρὸς, ἐσκέφθην, καὶ θὰ ἔχω ἐπαρκῆ χρόνον νὰ ἀπολαύσω τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως κατὰ μόνας, νὰ συναναστραφῶ καὶ ἀνθρώπους ἐν κοινῷ. Καὶ ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα, βλέπω ἕνα βραχύσωμον κύριον βηματίζοντα γοργῷ τῷ ποδὶ, ἀλλ' ἀντιθέτως πρὸς ἐμὲ, μὲ χαμηλὸν ταξειδιώτου σκοῦφον ἐπὶ κεφαλῆς, μὲ ὀφθαλμοὺς ἡδονικῶς προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χονδροῦ αὐτοῦ σιγάρου, τὸ ὁποῖον ἐβύζανε κρατῶν, ὡς μοὶ ἐφάνη, διά τε τῶν χειλέων καὶ τῶν ὀδόντων του. — Κάπου εἶδον αὐτὸν τὸν κύριον! — εἶπον κατ' ἐμαυτόν, καὶ ἡτοιμάσθην νὰ χαιρετήσω. Ἀλλ' ἐκεῖνος, πολὺ ἐνησχολημένος μὲ τὸ σιγάρον του, δὲν μὲ παρετήρησεν.

Αἱ φορτωτικαὶ τοῦ πλοίου μηχαναὶ εἶχον παύσει τὸν θόρυβόν των πᾶσαι, ἐκτὸς μιᾶς, ἥτις ἐξηκολούθει ἀναβιβάζουσα κιβώτια ἐπὶ κιβωτίων, διαφόρου μὲν σχήματος καὶ μεγέθους, ἀλλὰ πάντα σεσημασμένα τοῖς αὐτοῖς ἀρκτικοῖς γράμμασι, πάντα ἐπιμελῶς κεκλεισμένα ἐντὸς ἀδιαβρόχων περικαλυμμάτων τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἐφαίνετο, ὅτι Ἀθηναῖός τις Ἰακὼβ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων, τῶν νυμφῶν καὶ τῶν γαμβρῶν, τῶν ἐγγόνων καὶ τῶν δισεγγόνων του, ἀπήρχετο εἰς ὑπερπόντιον παντοτεινὴν μετοικεσίαν. Καλότυχοι ὅσοι ἐπρόφθασαν νὰ καταλάβουν κλίνας! εἶπον κατ' ἐμαυτόν, καὶ ἠσθάνθην τὴν περιέργειαν νὰ μάθω τίς ἡ πολυμελὴς οἰκογένεια, ἥτις ἔπρεπε νὰ συνίσταται τοὐλάχιστον ἐκ τριάκοντα ἡλικιωμένων προσώπων, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνελόγει ἓν κιβώτιον. Ἐν τούτοις τοιαύτη τις συμπαγὴς συνοδία δὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Κατῆλθον εἰς τὰ δωμάτια, ὅπως βεβαιωθῶ συγχρόνως ἂν κατέχω ἀκόμη τὴν κλίνην μου, ἀλλ' οὔτ' ἐν τῇ εὐρείᾳ καὶ πολυτελεῖ τοῦ πλοίου αἰθούσῃ ὑπῆρχέ τι προδίδον πολυκοσμίαν.

— Καλὰ, εἶπον, ἀφοῦ ἐφορτώθησαν αἱ ἀποσκευαὶ, δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιβιβασθῇ καὶ ὁ στρατός. Θὰ τὸν ἴδωμεν, ὅπου καὶ ἂν ἦναι.— Καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ κατάστρωμα, ὅτε ἤκουσα ἐλαφρὰ ποδοπατήματα γυναικὸς κατερχομένης τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος κατά τινα ῥυθμὸν, πρὸς ὃν καὶ ὑπέψαλλεν ἡδέως εὔθυμον καὶ ζωηρὸν ᾆσμα εἰς γλῶσσαν, ἧς τὴν ἐθνικότητα μόλις ἐπρόφθασα νὰ διακρίνω, καὶ εὑρέθην ἀπέναντι αὐτῆς τῆς ᾀδούσης, οὐχὶ γυναικὸς, ὡς ἐφαντάσθην, ἀλλ' ἀρρενωποῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον μόλις δεκατετραετοῦς πλάσματος, κορασίου μᾶλλον κατὰ τὰ ἐνδύματα παρὰ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν.

— Καλὴ 'μέρα, Κανάτα! — Ἀνεφώνησεν ἡ μικρὰ, ὡς μὲ εἶδε, καὶ ἔτεινε περιχαρὴς καὶ ἐρασμία τὴν δεξιὰν πρὸς ἐμὲ, ἐκπεπληγμένον διὰ τὴν παράδοξον προσφώνησιν.

— Βάλλω στοίχημα πῶς δὲν μ' ἐνθυμεῖσθε πλέον! ἐψέλλισεν ἔπειτ' ἀμηχάνως ἡ κόρη καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της ἐκ τῆς ἐδικῆς μου, μετανοοῦσα προφανῶς διὰ τὴν ἀδιάκριτον οἰκειότητα μεθ' ἧς τὴν προσέφερεν.

— Καλὴ 'μέρα, Mademoiselle!.. ἀπήντησα ἐγὼ ἐν τῷ μεταξὺ, ἀμηχανῶν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐκείνη, καὶ ἐξεταζων τὸ πρόσωπον αὐτῆς μετὰ περιεργίας.

— Βέβαια! — εἶπε τότε ἡ κόρη, συνοφρυουμένη παραπονετικῶς κατὰ τὸν τρόπον τῶν μικρῶν καὶ χαϊδεμένων παιδίων. — Ἐπέρασε πολὺς καιρός! Εἶναι τώρα τόσα χρόνια, ποῦ ἤμην εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὰ Θεραπειά. Ποῦ ἐπιάναμεν ἐγὼ τὸ ἕνα σας χέρι καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου τὸ ἄλλο, καὶ σᾶς ἐκάμναμεν *κανάτα μὲ δύο ἀφτιά*, καὶ ἔτσι κρεμασμέναις ἀπὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος ἐπεριπατούσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Βοσπόρου μὲ τὸ φεγγάρι. Ἐνθυμεῖσθε τοὐλάχιστον τὴν ἐκδρομήν μας εἰς τὸ Μνῆμα τοῦ Ἕλληνος, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀντικρυνοῦ βουνοῦ; ταῖς τρέλλαις μας μὲ τὴν γρηᾶ τὴν ἀτσιγγανίδα ποῦ ἦλθε νὰ ἰδῇ ταῖς

τύχαις μας ; ποῦ ἐπῆρε τὴν θείαν μου διὰ σύζυγόν σας καὶ ἐμὲ διὰ παιδί σας ; Καὶ ἐνθυμεῖσθε ποῦ κατέβημεν ἔπειτα εἰς τὸ *Τοκὰτ* καὶ ἐπεσκέφθημεν τὸ παλάτι ; Καὶ ἐνθυμεῖσθε τοὺς στίχους ποῦ μοῦ ἐκάμετε ; Ἢ θέλετε νὰ σᾶς τοὺς εἰπῶ ; Σταθῆτε —

Ὅπου ἡλίου ἀκτὶς χρυσῆ,
ἐκεῖ ἄλλ' ἄστρα δὲν ἀνατέλλουν·
ὅπου ὡς ῥόδον θάλλεις ἐσύ,
τ' ἄλλα τ' ἀνθήλια δὲν μὲ μέλουν.

— Ναί, ναί, ναί ! ἐνθυμοῦμαι ! ἀνέκραξα τότε, προλαμβάνων τὴν ἐξακολούθησιν νεανικῶν μου στιχαρίων. Μὰ εἶσθε λοιπὸν ἡ **Mademoiselle**. . .

— Δὲν εἶμαι ἡ **Mademoiselle**, διέκοψεν ἡ κόρη μετὰ παιδικῆς ἀγανακτήσεως, εἶμαι ἡ Μάσιγγα !

— Ἀλήθεια, εἶπον, ἡ Μάσιγγα ! Τὸ ζωηρό, τὸ εὔμορφο κορίτσι ! Πόσον ἐμεγάλωσες ! καὶ τί ὡραῖα ποῦ ὁμιλεῖς τώρα τὰ ἑλληνικά ! Δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα, πῶς εἰμποροῦσες ν' ἀπομάθῃς τὴν ἀγγλικὴν προφορά σου. Εὖγέ σου ! Τώρα εἶσαι ἀληθινὴ Ἑλληνίς !

— Βλέπεις, ἐσπούδασα εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶπεν ἡ νεᾶνις μετά τινος στόμφου, τρία χρόνια ἤμην ὑπότροφος εἰς τῆς κυρίας Κ.

— Τρία χρόνια ἐν Ἀθήναις, κ' ἐγὼ νὰ μὴ τὸ γνωρίζω ;

— Καὶ τί σᾶς ἔμελε νὰ τὸ μάθετε ! Καλὲ δὲ βαριέσθε ! Ποῦ σκοτίζεσθε σεῖς δι' ἕνα τρελλοκόριτσο, καθὼς μ' ὠνομάζετε. — Εἶτα ἀτενίσασά με ἀσκαρδαμυκτί.— Κάμνει τάχα πῶς δὲν τὸ ἤξευρε ! ἀνεφώνησε. Καὶ προχθὲς εἰς τὴν ἑσπερίδα τῆς κυρίας Μ. δὲν μὲ εἴδετε ;

— Πῶς ! εἶπον, εἶσθε λοιπὸν ἐκεῖ ;

— Ἂν ἤμην ! Καὶ δὲν ὡμιλήσατε τόσην ὥραν μὲ τὸν πατέρα μου, καὶ σᾶς ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του, μὲ τὴν διεύθυνσίν μας, εἰς τὴν Καλκούταν ;

— Ἀνόητος ποῦ εἶμαι ! ἀνέκραξα τότε, νὰ μὴν τὸ καταλάβω πῶς ἦτον ὁ πατήρ σου ! Πίστευσόν με, τὸ ὄνομα μοὶ ἐφάνη γνωστόν, ἀλλὰ δὲν ἐκαταλάβα πῶς ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ πατήρ σου. Ἤμην πολὺ ἀνόητος, νὰ μὴ σὲ ἀναζητήσω μεταξὺ τῶν δεσποινίδων.

— Ἀνόητος δὲν ἦσθε, εἶπεν ἡ κόρη, σύρουσα τὴν φωνὴν αὐτῆς μετά τινος εἰρωνείας, ἀλλὰ ἦσθε πολὺ ἐνασχολημένος μὲ τὰς μεγάλας κυρίας. Μπάχ !

Καὶ τὴν περιφρονητικὴν ταύτην ἐπιφώνησιν κατὰ τῶν *μεγάλων κυριῶν* ἐπρόφερε μετὰ τῆς αὐτῆς παιδικῆς ἀνυποκρισίας καὶ ἰταμότητος μεθ' ἧς ἐσυνείθιζε πάντοτε νὰ ἐκφράζηται περὶ ἄλλων προσώπων, ὅτε ἐξενίζετο παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν οἶκον τῆς θείας της.

Θὰ εἶχον παρέλθει τοὐλάχιστον ἑπτὰ ἔτη ἀφότου τὴν συνήντησα ἐκεῖ μικρὸν, ἐρασμιώτατον καὶ φιλοπαίγμον κοράσιον. Αἱ μεταξὺ βιωτικαὶ φροντίδες καὶ μελέται δὲν εἶχον ἐπισκοτίσει ἐν τῇ μνήμῃ μου τὴν εἰκόνα της, ὅσον θὰ ἐνόμιζέ τις ἴσως. Τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ συνέπιπτεν ἡ γνωριμία μας, ἦτο καὶ θὰ ἦναι πιθανῶς ἡ μόνη εὐτυχὴς ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου. Ὅτε μετὰ ταῦτα, μακρὰν τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ μας ἐξωρισμένος, ἐν ἐρημίᾳ φίλων καὶ γνωστῶν, φυλακωμένος ὄπισθεν τῶν παγοσκεπῶν παραθύρων τῆς ἀξένου Γερμανίας, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου τὰς εἰδυλλιακὰς ἐκείνας σκηνὰς τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον εὐδαιμονίας, δὲν ἠδυνάμην νὰ χάσω ἐξ αὐτῶν τὸ ὡραιότερόν των κόσμημα, τὴν πλήρη ζωῆς, ἀφελείας καὶ χάριτος μορφὴν τῆς μικρᾶς μου φίλης. Καὶ ὅτε, μετὰ πολυετῆ ἐξορίαν ἐπανελθών, εὗρον τὰ πάντα μεταβεβλημένα, τὰ πάντα διάφορα, ὁσάκις, μονήρης καὶ σκυθρωπὸς ἐπεσκεπτόμην τοὺς τόπους τῶν παιδιῶν καὶ τῆς φαιδρότητος ἐκείνης, μόνον τὴν εἰκόνα τῆς Μάσιγγας εὕρισκον ἐν αὐτοῖς πιστὴν καὶ ἀμετάβλητον, διότι μόνον αὐτῆς ἡ παρουσία δὲν ἦλθε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ἴνδαλμα τῆς φαντασίας διὰ ζηρᾶς πραγματικότητος.

Σήμερον εἶχον τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκόνος ἐκείνης ἐνώπιόν μου. Ἀλλὰ τὸ πρωτότυπον τοῦτο κατέστη ἐν τῷ μεταξὺ τόσον διάφορον τοῦ ἐξ οὗ εἶχον ἐγὼ τὴν εἰκόνα μου, ὅσον σπανίως διαφέρει ἀνεπτυγμένον πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ φωτογραφίας του. Τὸ καθ' ὅλα λεπτὸν καὶ τρυφερὸν ἐκεῖνο παιδίον, μὲ τὴν ἀνεκφράστως ἐπίχαριν καὶ θελκτικὴν ὄψιν, τοὺς βραχεῖς ἑλικοειδεῖς βοστρύχους ἐπὶ τῶν ἀνοικτῶν ὠμοπλατῶν καὶ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ἀδιακόπως κινουμένους βραχίονάς του, μετεμορφώθη εἰς χυνδροκοπημένον ἀγοροειδὲς κοράσιον, τὸ ἀρρενωπὸν καὶ ἰταμὸν τοῦ ὁποίου πρόσωπον ἐξέφραζε πᾶν ἄλλο ἢ τὴν γνωστὴν ἐκείνην αἰδήμονα γλυκύτητα καὶ μετριόφρονα χάριν παρθενικῆς ὄψεως. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταῦτα, δύο παχεῖαι μακρόταται πλεξίδες κρυμῶν ἐζευγμέναι διὰ κυανῆς ταινίας παρεῖχον εἰς τὰ νῶτα τῆς νεάνιδος τὸν μᾶλλον ὑπερήφανον κόσμον τοῦ γυναικείου σώματος, ἐνῷ τὰς μικρὰς καὶ ἐπιμελῶς *γαντωμένας* χεῖράς της ἐβάρυνον διπλᾶ καὶ τριπλᾶ βραχιόλια πολύτιμα, ὅπως ἦτο πολύτιμος καὶ ἡ καρφοβελόνη ἡ ἀστράπτουσα διὰ τοῦ στενοῦ ἀνοίγματος τοῦ μακροῦ της ἐπενδύτου. Ἤξευρον ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς, Μικρασιανὸς Ἕλλην, ἀλλ' Ἀγγλίδα νυμφευμένος, ἦτον ὑπέρπλουτος ἄνθρωπος, διατελῶν εἰς ὕπατον καὶ λίαν προσοδοφόρον ἀξίωμα παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει ἐν Καλκούττῃ. Ἡ θέα τοῦ βαρέος ἐκείνου χρυσοῦ περὶ τοὺς βραχίονας μήπω καλῶς ἀνεπτυγμένης κορασίδος ἀνεκάλεσε τὸν

ὑπερεξαγγλισθέντα Κροῖσον εἰς τὴν μνήμην μου.

— Καὶ λοιπὸν, εἶπον, Μάσιγγα, ὁ πατήρ σου ταξειδεύει μὲ τὸ ἴδιον ἀτμόπλοιον ; Σὰν νὰ μοῦ ἐφάνη, ὅτι τὸν εἶδα ἐπάνω μ' ἕνα χονδρὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα, μ' ἕνα σκουφάκι 'ς τὸ κεφάλι του. Καὶ θὰ ἦλθες βέβαια νὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃς. Ὁρίστε ;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ κόρη, εὐτυχῶς. Ἀναχωρῶ κ' ἐγὼ μαζί του, καὶ μαζὶ μὲ τὴν μητέρα μου. Ἦλθαν νὰ μὲ πάρουν.

— Ὦ ! αὐτὸ εἶναι ἀπροσδόκητος εὐτυχία ! εἶπον ἐγώ. Ποτὲ δὲν ἐπίστευον, ὅτι θὰ ἔχω τόσην τύχην εἰς τὸ ταξείδιον τοῦτο.

— Ἀλήθεια ; Τὸ λογαριάζεις τῷ ὄντι δι' εὐτυχίαν, εἶπεν ἡ κόρη, πλαγιάζουσα τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπόπτως ἀτενίζουσά τι, ἢ μὲ κολακεύεις μόνον ; Κύτταξ' ἐδῶ, θὰ ταξειδεύσωμεν μαζὶ ἕως εἰς τὴν Μασσαλίαν, διότι, καθὼς ἤκουσα, καὶ σὺ πηγαίνεις εἰς Παρισίους.

— Τί ἰδέα ! εἶπον ἐγὼ ἐπιτιμητικῶς, νὰ νομίζῃς πῶς σὲ κολακεύω. Κρῖμα μόνον ὅτι δὲν ἐπῆρα εἰσιτήριον διὰ Μασσαλίαν ! Δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ ἔχω τοιαύτην συντροφίαν καὶ, ἃς τὸ ὁμολογήσω, δὲν ἤξευρα, ὅτι θὰ ἔχωμεν τόσον μέγα καὶ στερεὸν ἀτμόπλοιον. Ἀλλὰ θὰ πάρω συμπληρωτικὸν ἀπὸ Νεαπόλεως καὶ ἑξῆς. Χωρὶς ἄλλο θὰ πάρω ! Ἐκτός, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ὁ ὑπερπληθυσμός, ποῦ θὰ πλημμυρήσῃ τὰ δωμάτια, δὲν ἀναγκάσῃ καὶ σᾶς νὰ 'βγῆτε 'στὴν Νεάπολιν.

— Ποῖος ὑπερπληθυσμός ;

— Νά ! αὐτὴ ἡ μετοικεσία Βαβυλῶνος. Δὲν εἶδες τὰ ἀπειράριθμα κιβώτια ποῦ ἀναβιβάζουν ; Σαράντα ἐμέτρησα εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ πιστεύω νὰ ἦναι ἄλλα τόσα ἀκόμη εἰς τὴν *μαγούναν*. Ἐζήτησα νὰ μάθω τίνων εἶναι, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ἡ *Σάρα καὶ ἡ μάρα καὶ ἡ κόκκινη γουλιάρα*.

— Καλ' αὐτὰ εἶναι 'δικά μας ! ἀνέκραξεν ἡ κόρη, προπέμψασα τὴν ἐπιφώνησίν της δι' ἠχηροῦ παραδόξως ἡδέος καὶ ἁρμονικοῦ γέλωτος. Δὲν εἶναι ἄλλοι ἐπιβάται πλέον. Ὁ πλοίαρχος τὸ εἶπεν. Ἅμα ἀναβιβάσουν τὰ κιβώτιά μας, ἀναχωροῦμεν.

— Καὶ πόσοι εἶσθε λοιπὸν ἐσεῖς ; Ἠρώτησα ἐγὼ τότε μετ' ἀνεξηγήτου ἀπορίας.

— Τρεῖς ! Εἶπεν ἡ κόρη ἀφελῶς. Τρεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται.

— Καὶ πόσους ὑπηρέτας ἔχετε λοιπόν ;

— Ἀ! αὐτοὺς νὰ σᾶς εἰπῶ δὲν τοὺς ἐμέτρησα. Ἐγὼ ἤμην ὡς πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀλλὰ ἀκούω, ὅτι ὁ πατέρας ἔχει πολλοὺς ὑπηρέτας. Πάμε νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν πόσους !—Καὶ λαβοῦσα μ' ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀνῆλθε τὴν κλίμακ' ἀστραπηδὸν μετ' ἐμοῦ, ὅστις τὴν παρηκολούθησα πρὶν τὸ σκεφθῶ. Πατήρ της ἦτον ἀληθῶς ὁ κύριος, ὃν εἶχον συναντήσει πρὸ μικροῦ ὡς γνωστόν μου, γοργοῖς καὶ μικροῖς βήμασι διασκελίζοντα κατὰ μῆκος τὸ κατάστρωμα. Τὸν εὕρομεν εἰσέτι περιπατοῦντα, πάντοτε ταχέως, πάντοτε τὰς χεῖρας ὄπισθεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπ, τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, τοῦ ὁποίου τὸ ἥμισυ δὲν ἦτο παρὰ λευκὴ τέφρα, ἀλλὰ τέφρα στερεῶς κρατουμένη εἰς τὸ ἀκαὲς μέρος καὶ ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ χονδροῦ σιγάρου διατηροῦσα. Καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ἤρεσκεν εἰς τὸν καπνιστήν, διότι, ὅταν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς θυγατρός του, πρὶν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου τοὺς ὀφθαλμούς, ἔλαβεν αὐτὸ μετὰ μεγάλης προσοχῆς διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, καὶ τὸ ἐκράτησεν οὕτως, ὥστε νὰ κωλύσῃ τὴν κατάπτωσιν τῆς τέφρας ἐκείνης.

Τὸν Κον Π. εἶχον ἤδη γνωρίσει, ὡς ἐρρέθη, ἐν τῇ ἑσπερίδι τῆς Κας Μ., πλὴν ὄχι ὡς τὸν πατέρα τῆς μικρᾶς μου φίλης, ἀλλ' ὡς βαθύπλουτον Καλκουτιανόν, ὅστις μὲ ἔκαμε τόσῳ μᾶλλον ἐντύπωσιν, ὅσον ἐφάνη παρὰ δόξαν περιποιητικὸς καὶ φιλόφρων πρὸς ἐμὲ, πρὸ πάντων, ὡς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν μου *τάλαντον*. Ἡ δευτέρα μας γνωριμία συνεπλήρωσε τὸ κενὸν τῆς πρώτης, ἐκορύφωσε δὲ συγχρόνως τὴν εὐχαριστησίν μου, διὰ τὰς ὁποίας μ' ἐπεδαψίλευε φιλοφροσύνας πάντοτε, καθὼς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν μου *τάλαντον*.

— Ποτὲ δὲν ἔγεινεν ὡραιότερον ταξεῖδι, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ὅταν ἀπεχωρίσθημεν. Ἕνα πλούσιον θαυμαστὴν, μίαν πα λαιὰν ἀλλὰ νεαρωτάτην φίλην, καὶ ἕνα βουνὸν ὡς ἀτμόπλοιον, ποῦ καὶ ἡ μεγαλητέρα τρικυμία δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σαλεύσῃ. Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην, ἤρχισα νὰ βηματίζω στερρῷ τῷ ποδὶ, ἡδονικῶς θεώμενος τὴν ὑπερήφανον τοῦ πλοίου πορείαν, τὸ ὁποῖον, ἀνασπάσαν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν ἄγκυραν, ἐξήρχετο τῶν στενῶν τοῦ Πειραϊκοῦ λιμένος.

—

Πόσοι ἄρά γε τὴν αὐτὴν πρωΐαν δὲν ἀνῆλθον ὑπερήφανοι, ὡς ἐγὼ, εἰς τὸ κατάστρωμα τοῦ φρουρίου ἐκείνου, μὲ τὴν καρδίαν πλήρη τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως καὶ πόσοι ἐντὸς ὀλίγου δὲν ἠναγκάσθησαν νὰ κενώσωσιν ὅλον ἐκεῖνον τὸν στόμφον των εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προωρισμένα δοχεῖα ! Ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν ἤργησα νὰ ὁμολογήσω, ὅτι δὲν ὑπάρχει σκάφος ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ χορεύῃ κατὰ τὸν σκοπὸν, ὃν αὐλοῦσιν οἱ ἄνεμοι, καὶ νὰ μὴ πηδᾷ κατὰ τὸν ῥυθμὸν, ὃν κροτοῦσι τὰ κύματα. Ἀφοῦ, ἐναντίον πάσης προσδοκίας, ὁ τεράστιος ὄγκος τοῦ «**Rio Grande**» ἀπεδείχθη ὁ ἐλαφρότερος ἐν ἀτμοπλοίοις χορευτής ! Διότι ἦτο μὲν μακρὸν καὶ ὑψηλὸν τὸ πλοῖον, ἀλλ' ἦτον ἀναλόγως πολὺ στενόν. Καὶ τὰ στενὰ τὰ πλοῖα, ὡς ἔλεγον οἱ εἰδήμονες, *τὰ κουνεῖ ἡ θάλασσα*, πρὸ πάντων

ὅταν ἔχωσι τὸν ἄνεμον ἀντίξοον, ὡς τὸ ἰδικόν μας!

Ταξείδιον ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις δὲν εὔχομαι εἰς τοὺς εὐαισθήτους καὶ ῥάδιον συγκινουμένους. Ἀπ' ἐναντίας τὸ συνιστῶ εἰς τοὺς ἐμπαθεῖς σατυρικοὺς καὶ τοὺς εἴρωνας, διότι οὐδαμοῦ ἀλλοῦ δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν ἐπιχαιρέκακον αὐτῶν φύσιν ἀριστοτελικώτερον, παρὰ ἐν τῷ μέσῳ ἀκινδύνου μὲν, τραγικοῦ ὅμως θεάματος ναυτιωσῶν καὶ ναυτιώντων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσωσιν ἕν' ἀρειμάνιον στρατηγόν. Ὁ ῥωμαλέος καὶ ἀθλητικὸς οὗτος ἀνὴρ ἀντεμετώπισε τὸν θάνατον ἀπειράκις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σάλου τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν μαχῶν, καὶ περιεφρόνησεν αὐτὸν μετὰ τῆς ἀξιοπρεποῦς ἐκείνης ὑπερηφανείας, τῆς φυσικῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Ἀλλὰ τώρα; Τώρα, ἐλεεινὸς καὶ ἐξουθενωμένος *ζαρώνει* εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένην μᾶλλον ἀσφαλῆ θέσιν τῆς *καβίνας* του, κάτωχρος καὶ περιδεὴς καὶ τρέμων ἐκ φρίκης μήπως καὶ ἡ εἰρηνικωτέρα του κίνησις ἀναρριπίσῃ πάλιν καὶ ἐξαγριώσῃ τὴν βδελυρὰν ἐπανάστασιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐντέρων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσωσι μίαν φιλάρεσκον ταξειδεύτριαν. Πρὸ μικροῦ εἰσέτι περιεβόμβουν ἀποθεοῦντες αὐτὴν οἱ θαυμασταί. Τὰ περίτεχνά της κάλλη ἦσαν τόσαι σαγῆναι δι' αὐτούς. Τὸ κατάστρωμα ἦτον ἡ γιγαντιαία κογχύλη, ἐφ' ἧς ἡ θεὰ Ἀφροδίτη ἐφέρετο ἐν θριάμβῳ, δουλικῶς θεραπευομένη ὑπὸ τῶν ἐκ φύσεως ἡμιζώων Τριτόνων, ἢ ὑπὸ τῶν, διὰ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τοῦ Βάκχου, ἀποζωωθέντων Τυρρηνῶν ἐμπόρων, τῶν μετέπειτα κληθέντων δελφίνων. Καὶ τώρα; Τώρα ἡ θριαμβευτικὴ καλλονὴ καθηρπάσθη, ἄρον ἄρον, ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἀνοικτῷ ἀέρι θρόνου της, καὶ κατεκρημνίσθη εἰς τὰς σκοτεινὰς λαγόνας τοῦ Λεβιαθὰν, εἰς πνιγηρὰν τινα γωνίαν τῆς Δαντείου Κολάσεως, ὅπου ὑφίσταται στρεβλωτικὰ Ἰξίονος μαρτύρια ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ἰδίοις σπλάγχνοις ἀκαθάρτων πνευμάτων, καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ ἀπελπίζεται, καὶ κλαίει, οὐχὶ μετανοοῦσα διὰ τὰς ἁμαρτίας της, ἀλλὰ διότι αἱ σπασμωδικαὶ ἐκρήξεις, αἱ τραγικαὶ συστολαὶ καὶ διαστολαὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς, τὴν κάμνουν νὰ φαίνεται εἰς τὸν ἀπέναντί της καθρέπτην δυσειδής, φρικαλέως δυσειδής!

Θὰ συναντήσουν ἀναμφιβόλως τὸν ἐξ οὐδενὸς ταξειδίου λείποντα ἀγέρωχον, ὅστις δὲν φοβεῖται τὴν θάλασσαν! Τὸν φλύαρον, τὸν ὁποῖον *ἡ θάλασσα δὲν πιάνει*, ἐνόσῳ τὸ πλοῖον ἀγκυροβολεῖ, ὁ ὁποῖος ὅμως μετά τινων ὡρῶν διάπλουν γίνεται ἰχθύων ἀφωνότερος, ἀρνίου μετριοφρονέστερος, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ προφυλακτικός, ὥστε νὰ μὴ καταβῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου αἱ συνεχεῖς παρακελεύσεις τῶν γειτόνων θὰ τὸν ἠνάγκαζον ἀμέσως νὰ χοροστατήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κωμικοτραγικὴν συναυλίαν των, ἐκθυμότερον μάλιστα ἢ ὅτι θὰ ἐπερίμενον ἐκεῖνοι.

Καὶ πόσους, πόσους ἄλλους χαρακτῆρας δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ συναντήσωσιν ἐν σαλευομένῳ πλοίῳ οἱ περιπαῖκται καὶ εἴρωνες!

Ἐγὼ δὲν ζηλῶ τὸ ἀπάνθρωπόν των ἔργον καὶ δὲν ἐπιχαίρω ἐπὶ τοῖς μαρτυρικοῖς βασάνοις τῶν φίλων συνταξειδιωτῶν μου. Ἐκφράζω μόνον τὴν ἀτομικήν μου ἀγανάκτησιν ἐναντίον μιᾶς ἀτελείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις, ὅσον ἐπουσιώδης καὶ ἂν ἦναι, ἐπακολουθεῖται ὑπὸ σπουδαίων μειονεκτημάτων. Διότι, ἐκτὸς ὅτι ματαιώνει τόσας προθέσεις καὶ σχέδια περὶ εὐαρέστου χρήσεως τοῦ χρόνου, ἐκτὸς ὅτι παρακωλύει τόσας εὐνοϊκὰς περιστάσεις πρὸς σύναψιν σχέσεων καὶ γνωριμιῶν, στερεῖ τοὺς εὐαισθήτους θαλασσοπόρους πολλῶν εἰδικῶν καλαισθητικῶν ἀπολαύσεων.

Μία τῶν ἀπολαύσεων τούτων εἶναι πρὸ πάντων τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τρικυμίας ἐν ἀνοικτῷ πελάγει. Οἱ φιλόσοφοι οὐδέποτε λησμονοῦν νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸ ὡς παράδειγμα τοῦ Ὑψηλοῦ ἐν ταῖς Καλολογίαις των· καὶ, δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα ποῖος ζωγράφος ἢ ποιητής, ταξειδεύων ἐν φοβερᾷ τρικυμίᾳ, παρεκάλεσε τὸν πλοίαρχον νὰ προσδέσῃ αὐτὸν στερρῶς ἐπὶ τοῦ ἡμιθραύστου ἱστοῦ τοῦ κλυδωνιζομένου σκάφους, ὅπως χωρὶς νὰ γείνῃ ἀνάρπαστος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ τῶν κυμάτων τέρψῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ὑψίστης πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ τῇ παράσχῃ ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ ὁ Θεός, μὲ ὅλην αὐτοῦ τὴν παντοδυναμίαν! Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς φιλοσόφους εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι ποτὲ δὲν ἐθαύμασαν αὐτοὶ μίαν τρικυμίαν, ἔστω καὶ ἀπὸ τῆς ἀσφαλοῦς παραλίας. Πρὸς τὸν καλλιτέχνην ἐκεῖνον ὅμως λέγω:—Ὅστις καὶ ἂν ἦσαι, δὸς δόξαν τῷ Θεῷ, ὁ ὁποῖος σὲ ἔπλασε μ' ἐντόσθια δυσπαθέστερα τῶν ἄλλων. Διότι, *ἂς σ' ἔπιανεν ἡ θάλασσα* καὶ σ' ἔβλεπα ἐγὼ ἂν δὲν ἀφίνεσο μᾶλλον νὰ σὲ ἁρπάξουν καὶ σὲ πνίξουν τὰ κύματα, διὰ ν' ἀπαλλαγῇς ἀπὸ τὰ βάσανά σου μίαν ὥραν προτήτερα. Αὐτὸ σοὶ τὸ λέγω ἐγὼ, ὅστις κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο ἐπέζησα ν' ἀκούσω μίαν διαβόητον ἐπὶ φιλοζωΐᾳ ὀγδοηκοντούτιδα γραῖαν, ἐλέγχουσαν ἕνα θεοφοβούμενον ἀρχιεπίσκοπον, διότι δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι τοῦ ἐζήτει ὡς *ψυχικὸν*, δηλαδὴ *νὰ τὴν ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν!*

Ἀφοῦ λοιπὸν τοιαῦτά τινα συνέβαινον κατὰ τὸ ταξείδιόν μου, ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅτι ὅλαι μου αἱ προθέσεις, ὅλαι αἱ ἐλπίδες καὶ τὰ σχέδιά μου ἐματαιώθησαν. Ὄχι μόνον τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως δὲν ἠδυνήθην ν' ἀπολαύσω, ὄχι μόνον νέας γνωριμίας δὲν συνῆψα, ἀλλὰ οὔτε τὸν πολυτάλαντον θαυμαστήν μόυ, οὔτε τὸ χαρωπὸν αὐτοῦ θυγάτριον, τὴν μικράν μου φίλην, ἐπανεῖδον πλέον. Μόνον τὴν φωνήν της, ἢ μᾶλλον τὸν ἁρμονικόν της γέλωτα ἤκουον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, διὰ τοῦ παραπετάσματος τῆς θύρας μου, ὁσάκις διήρχετο διὰ τῆς αἰθούσης.

Ὁ γέλως τῆς Μάσιγγας ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης στιγμῆς ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀκοήν μου παραδόξως ἡδεῖαν ἐντύπωσιν. Ποτὲ δὲν ἤκουσα νεάνιδα γελῶσαν τόσον εὐήχως, τόσον ἁρμονικῶς. Ποτὲ δὲν ἐγνώρισα γέλωτα περιέχοντα τόσην ἔκφρασιν, τόσην ῥητορικὴν ἀκρίβειαν καὶ ποικιλίαν. Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι γελῶμεν, ὡς κράζουσιν αἱ χῆνες, ἀμετάβλητως σχεδὸν ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἐν τῷ γέλωτι τῆς κόρης ἐκείνης ἠδύνασο νὰ διακρίνῃς ὄχι μόνον τὴν ἑκάστοτε αἰτίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλας τὰς φάσεις τῆς θυμικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ἐξ ἧς προήρχετο, ὑφ' ὧν συνωδεύετο. Θὰ ἔλεγες ὅτι ἐν αὐτῇ τὸ ἔργον τοῦ γελᾶν δὲν ἦτον ἀνατεθειμένον εἰς τὰ σαρκικὰ νεῦρα καὶ τὰς φυσιογνωμικὰς τοῦ σώματος κινήσεις, ἀλλ' ἐξετελεῖτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους παρ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῶν χορδῶν μυστηριώδους ἁρμονικοῦ τινος ὀργάνου, τοῦθ' ὅπερ ἔκαμνε τὸν γέλωτα τῆς παρθένου νὰ ἦναι ἐκφραστικώτερος, μουσικώτερος, αὐλώτερος πάσης ἐνάρθρου φωνῆς καὶ λογικῆς γλώσσης.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο διετέλει εἰς προφανῆ ἀντίφασιν πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τῆς κόρης χαρακτῆρας. Ὅσον τραχεῖα καὶ ἀρρενωπὸς ἦτον ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου της, τόσον τρυφερὰ καὶ ὑπερφυῶς γυναικεία ἐξεδηλοῦτο ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐν τῷ γέλωτι. Ἐνόσῳ τὴν ἔβλεπες ἐφέρεσο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς ἄωρον παιδίον· ὅταν τὴν ἤκουες ἠναγκάζεσο νὰ τὴν φαντάζεσαι ὡς τὸ μόνον ἰδανικὸν ὡρίμου παρθενικῆς τελειότητος.

Τοιουτοτρόπως συνέβη ὥστε ἐγὼ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκλείσθην εἰς τὸν θαλαμίσκον μου, ἤρχισα νὰ βλέπω, νὰ θαυμάζω τὴν μικράν μου φίλην μὲ τὰ ὦτά μου μᾶλλον παρὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ εὑρέθη μετ' ὀλίγον, ὅτι τὰ ὦτα δὲν συνεφώνουν κατ' οὐδένα τρόπον πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, οὔτε ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, οὔτε ὡς πρὸς τὴν παίδευσιν, οὔτε ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν βιωτικὴν πεῖραν τῆς παρθένου. Καὶ εὑρέθη, ὅτι τὰ ὦτα εἶχον μᾶλλον δίκαιον παρὰ οἱ ὀφθαλμοί. Πολλαὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς παρθένου, ἃς μέχρι τότε ἐξελάμβανον ὡς παιδικῆς ἀφελείας κυριολεκτήματα, εὑρίσκοντο ἐπιδεκτικαὶ μεταφορικῆς ἐξηγήσεως, θαυμασίως καταλλήλου νὰ δώσῃ εἰς τὰς ἐν αἷς ἐλέχθησαν περιστάσεις ὅλως διάφορον καὶ πολὺ σπουδαιοτέραν ἔποψιν. Τὰ ἔτη αὐτῆς μετρούμενα εἰς τὰ δάκτυλά μου εὑρίσκοντο δεκαεπτὰ ἀντὶ δεκατεσσάρων· λογικὴ καὶ ἀριθμητικὴ συνεμάχουν μᾶλλον μὲ τὰ ὦτα παρὰ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὁ γέλως, ὁ ἀργυρόηχος αὐτῆς γέλως, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν κυμάτων, τοῦ κρότου τῶν ἀλύσεων, τοῦ συριγμοῦ τῶν κελευστῶν, τῶν κραυγῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν ἐπιβατῶν, ὁ οὐράνιος αὐτῆς γέλως ἐφέρετο ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καταπραΰνων τ' ἀνυπότακτα στοιχεῖα, καὶ ἠδύνων τὸν ὕπνον τῆς πασχούσης κεφαλῆς μου.

—

Δὲν ἤξευρον ποῦ εὑρισκόμεθα, ὅταν ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐπῆλθέ πως ἡ γαλήνη. Ἀλλὰ ἦτον ἑσπέρα· αὐτὸ τὸ ἐνόησα ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου. Καὶ ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐνόησα ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἔχωμεν ὡραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ δύσιν. Ἀνῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα εὐθὺς ὡς ἠδυνήθην.

Ἓν εἶδος μισανθρωπικοῦ αἰσθήματος ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ἓν πικρὸν, ἀπεριγράπτως συγκινητικὸν παράπονον ἐκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων μου. Παράπονον ἀσθενοῦς τρυφεροῦ παιδίου πρὸς τὴν μόνην αὐτοῦ μητέρα, τὴν Φύσιν, πρὸς τὰς ἀγκάλας τῆς ὁποίας ἕλκεται ὑπ' ἐμφύτου στοργῆς, μικρὸν ἀφοῦ ἔχει ὑποφέρει τὰς σκληροτέρας συνεπείας τοῦ ἀλλοπροσάλλου χαρακτῆρός της. Εὑρισκόμην λοιπὸν εἰς διάθεσιν λίαν ἐλεγειακήν. Διὰ τοῦτο ἐκάθησα παράμερα καὶ κατὰ μόνας, ἀναπνέων τὴν ζωογόνον τῆς ἑσπέρας αὔραν καὶ ἀπλανῶς ἀτενίζων πρὸς τὴν δύσιν καὶ ἀφίνων τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου νὰ κινῶνται κατὰ βούλησιν. Ὑπερήφανος τῶν αἰθέρων μοναρχὴς, ὁ ἥλιος ἐμεγεθύνετο ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζε πρὸς τὰ κύματα, λαμβάνων ὄψιν ὁλονὲν μεγαλοπρεπεστέραν καὶ ἁπλώνων τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ πορφύραν περὶ ἑαυτὸν μετὰ προφανῶς αὐξανομένης ἐπιδείξεως. Τὰ σύννεφα, ἐρυθρωπὰ ἐκ τῆς ἐπιβλητικῆς παρουσίας τοῦ κυριάρχου των, περιέστελλον εὐλαβῶς τὰς χρυσᾶς παρυφὰς τῶν κυανῶν στολῶν των, ὡς ἀξιωματικοὶ λαμβάνοντες ἀπὸ τὸ στόμα βασιλέως τὸ μυστικὸν τῆς νυκτὸς σύνθημα. Ὁ Ἥρως ἐξετέλεσε τοὺς εἰς αὐτὸν προταθέντας ἄθλους, καὶ ὑπάγει τώρα νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὸ κράτος τῆς Δρακαίνης, λαμβάνων ὡς ἔπαθλον τὴν ὑποσχεθεῖσαν αὐτῷ κόρην της. Τὸ λουτρόν του εἶναι ἕτοιμον καὶ τὸ δεῖπνον παρεσκευασμένον. Ἀλλὰ, πρὶν κλεισθῇ ὄπισθεν αὐτῶν ἡ *χρυσοκαγγέλωτη* τῶν παλατίων θύρα, λαμβάνει τὰς τελευταίας μερίμνας περὶ τοῦ ἰδίου βασιλείου καὶ τῶν ὑπηκόων του· δίδει τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ συνηθροισμένας νεφέλας.—Σὺ λάβε τοὺς ἀσκούς σου καὶ δράμε πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ ἔχουν φυτεύσει δένδρα. Τὰ δένδρα παρεκάλεσαν διὰ βροχήν. Γνωρίζεις τὴν πρὸς αὐτὰ ἀδυναμίαν μου· δὲν

ὑποφέρω νὰ τὰ βλέπω διψασμένα. Σύ, πλήρωσον τὰς λαγήνους σου καὶ πέτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἀπρονόητος δημαρχία δὲν ἐφρόντισεν ἀκόμη νὰ ὑδροδοτήσῃ ἐπαρκῶς τὴν πόλιν· οἱ ἀνόητοι κάτοικοι ῥίπτουν τὰς ἀκαθαρσίας ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν οἰκοπέδων· ἡ ἀκίνητος ἀτμοσφαῖρα ἐπληρώθη μιασμάτων καὶ κονιορτοῦ· μετ' ὀλίγον θὰ γεννηθῇ ὁ κοιλιακὸς τύφος, καὶ οἱ Ἀβδηρῖται τῶν Ἀθηνῶν θὰ αἰτιῶνται ἐμὲ καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ διὰ θανάτους, ὧν αἴτιοί εἰσιν αὐτοὶ καὶ μόνοι. Πήγαινε! βρέξε καὶ ἀνάβαλε κἂν τὸ κακὸν χάριν τῆς ὑπολήψεώς μας! — Καὶ ἰδοὺ αἱ νεφέλαι ἔκυπτον πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πληροῦσαι τοὺς ἀσκοὺς καὶ τὰς λαγήνους των, ἐφέροντο ἐπὶ τῶν πτερύγων ἀνέμων κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις, ἀποβαίνουσαι, καθ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο, βαρύτεραι, κυανότεραι.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ! — Ἀνεφώνησέ τις ὄπισθέν μου, ἐξαφανίζων τὰς σιγηλὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου.

Ἦτον ὁ κ. Π. μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του, ἀλλ' ἱστάμενος τώρα.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν, ταξειδεύω. Καὶ ὅταν ταξειδεύω, δὲν εἰμπορῶ νὰ σταθῶ.

Καὶ χωρὶς νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ἐδόθη ἐκ νέου εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ κίνησιν, μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι τὸν κ. Π. κανεὶς δὲν εἶδεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ καθήμενον, ἐκτὸς κατὰ τὸ δεῖπνον εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμην ἴσως ὁ πρῶτος, ὅστις τὸν εἶδε νὰ σταθῇ ἐπί τινα δευτερόλεπτα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἤρχησε νὰ κινῆται ὡς ἐὰν ἦτο σφαῖρα ἐκκρεμοῦς ἠναγκασμένη νὰ διατρέχῃ ἐν ἀκριβῶς ὡρισμένῳ χρόνῳ τὸ μακρὸν διάστημα μεταξὺ πρώρας καὶ πρύμνης, τακτικῶς καὶ ἀδιακόπως. Καὶ θὰ ἦτο λίαν ἐπαγωγὸν πρόβλημα δι' ἕνα μαθηματικὸν νὰ εὕρῃ ποσάκις ὁ κ. Π. κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο διήνυσε τὸ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Μασσαλίας διάστημα πεζῇ, ἐνῷ ἐπλήρωσεν εἰς τὴν ἑταιρίαν ὅπως ἀναθέσῃ τὸν κόπον τοῦτον εἰς ἓν ἐκ τῶν πλοίων της.

Τὴν συνήθειαν ταύτην ἔχουσι πολλοὶ Ἄγγλοι· καὶ συχνὰ θ' ἀπαντήσῃ τις αὐτοὺς διαπλέοντας τὸν Βόσπορον ἢ παραπλέοντας τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰωνίας, ἐν ταχυδρομικῇ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου κινήσει, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ὁδηγητικὸν βιβλίον των. Ὁ κ. Π. διέφερεν αὐτῶν ἴσως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν θαυμάζουσι τὰς καλλονὰς τῶν χωρῶν δι' ὧν διαβαίνουσιν ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦ βιβλίου των, ἐνῷ ὁ κ. Π. ὅσον καὶ ἂν ἐταξείδευεν, δὲν εἶδε κυρίως ἄλλο τι παρὰ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του.

Ἦτο λοιπὸν περιττὴ ἡ διαβεβαίωσις τοῦ κ. Π. ὅτι ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ. Ὅσις τὸν ἔβλεπεν ἔπρεπε νὰ τὸ συμπεράνῃ. Ἀλλὰ τί ἦτο κυρίως τὸ λεχθέν, ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιο κάμνει, ὅταν εἶναι εἰς τὴν Καλκούτταν, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω, καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ τὸν ἐρωτήσω. Διὰ τοῦτο ὅταν, ἐν τῇ δολιχοδρομίᾳ του, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκαθήμην, ἐγερθεὶς ἐτάχθην παρ' αὐτῷ, καὶ, — Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπον, κύριε Π., ἀλλὰ δὲν ἐννόησα καλὰ τί μὲ εἴπετε. — Καὶ ἤρχισα τρέχων μᾶλλον ἢ περιπατῶν μετ' αὐτοῦ.

— Ἤθελα νὰ εἴπω, — ἀπεκρίθη μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου, — ἤθελα νὰ εἴπω ὅτι καὶ ἐγὼ κάμνω ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω ἀκριβῶς ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ. Καὶ ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ ἰδοὺ τί κάμνω. Σηκόνω τὰ 'φρύδια μου ὑψηλά, προσηλώνω τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ σύννεφα, καὶ βλέπω, βλέπω, βλέπω, ὡς ποῦ ἀρχίζουν αἱ ἰδέαι νὰ καταβαίνουν ὡσὰν νὰ εἶναι ποίημα. Ὡσὰν νὰ εἶναι ποίημα, διότι καὶ σεῖς χωρὶς ἄλλο ποίημα ἐγράφετε. Χωρὶς ἄλλο ἐγράφετε ἓν ποίημα εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Δὲν ἠξεύρετε πόσον σᾶς ἐκτιμῶ, πόσον σᾶς ἐκτιμῶ διὰ τὸ *τάλαντόν* σας!

— Ἂν ἐγνώριζεν, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτόν, πόσον εἶναι ξεπεσμένη σήμερον ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος τούτου παρ' ἡμῖν, θὰ ἠυχαρίστει τὸν Θεόν, ὅτι τοῦ ἔδωκεν ἀγγλικὰς λίρας καὶ ὄχι πλοῦτον εὐφραδείας καὶ ποιητικὸν τάλαντον.

— Ἐγώ, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π. ῥεμβάζω πολὺ συχνά, ἀλλὰ ῥεμβάζω πολὺ συχνὰ ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν ταξειδεύω· καὶ ὅταν ταξειδεύω δὲν ἠμπορῶ νὰ σταθῶ!

Καὶ ἐπέτεινε τὴν ταχύτητα τοῦ βήματός του, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὴν μανίαν τῶν ποδῶν διὰ τῆς ταχυτέρας γλώσσης αὐτῶν τῶν ἰδίων.

— Ἔπειτα, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π., τί νὰ σᾶς εἰπῶ! Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποιητικόν. Τίποτε ποιητικὸν δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα, διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε φυσικόν. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ φύσις, εἶπεν ὁ κ. Π. μετ' ἐμφάσεως δογματικῆς, δὲν ὑπάρχει ποίησις.

— Βέβαια, εἶπον ἐγώ, ἐπιδοκιμάζων τὸ ἀξίωμα, ἀφίνων ὅμως ὑπεύθυνον διὰ τὸν δεύτερον ὅρον τοῦ συλλογισμοῦ του τὸν κ. Π., ὅστις δὲν ἐζήτει νὰ εὕρῃ τὴν φύσιν εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του.

— Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα! — ἀνεφώνησεν ὁ κ. Π. ὁλονὲν θερμότερος, καὶ κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀτμομηχανῶν ὁλονὲν ταχύτερος, εἰς τρόπον ὥστε ἐγὼ μόλις τὸν παρηκολούθουν. — Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις. Ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις, διότι ὑπάρχουν φυτά, δένδρα, δάση, βουνά, ὕδατα, ἀναπαύσεις καὶ ἀπολαύσεις. Καταλαμβάνετε;

— Καταλαμβάνω, εἶπον ἐγὼ πειστικῶς. Διότι ὁ κ. Π. ἐφαίνετο ἀμφιβάλλων ἂν ἐπρόφθανα νὰ καταλάβω τὴν εὐγλωττίαν του.

— Ἐδῶ ὅλα εἶναι ξηρά, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, διότι ὅλα εἶναι γυμνά, γηραιά, ἐξηντλημένα, μικρά, πρόστυχα. Διὰ τοῦτο ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα! Ἄλλο πρᾶγμα ἡ Καλκούττα!

— Ἀληθῶς! εἶπον ἐγώ, πρέπει νὰ ἦναι ἄλλο πρᾶγμα. Πολὺ θὰ ἐπεθύμουν νὰ τὴν γνωρίσω.

— Τὸ μόνον εὔκολον! ἀνέκραξεν ὁ κ. Π. πρώτην φορὰν στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ἐμέ. — Τὸ μόνον εὔκολον! Ἔλατε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε! Ἔλατε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε, νὰ τὸ μόνον εὔκολον!

Καὶ ὁ κ. Π. ἐτάχυνε τόσον πολὺ τὸ βῆμά του, ὥστε ἐγὼ ὅστις ἀπό τινος ἔτρεχον κατόπιν του μᾶλλον παρὰ συνεβάδιζον αὐτῷ, ἠναγκάσθην νὰ ῥιφθῶ εἰς τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν καθέδραν, πρὶν προφθάσω νὰ τὸν εὐχαριστήσω, διότι ἡ σφοδρὰ ἐκείνη κίνησις μοῦ ἐζάλισεν αἰφνιδίως τὴν κεφαλὴν καὶ κατέστησε τὸ βῆμά μου σφαλερὸν καὶ παραπαΐον. Ὁ κ. Π. τὸ παρετήρησεν, ἀλλὰ βλέπεις, *ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ*. Διὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε μόνος τὴν δολιχοδρομίαν του.

— Περίεργος ἀνακάτωσις φύσεων! εἶπον μετ' ὀλίγον κατ' ἐμαυτόν, λεληθότως δανεισθεὶς τὴν ἔκφρασιν ἐκ τῆς ἐν ἐμοὶ ἐπικρατούσης καταστάσεως (ἢ μᾶλλον ἀκαταστασίας). Ἡ φύσις τοῦ φιλοξένου Ἀνατολίτου μὲ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν πρασίνην χλόην, τὰ σκιερὰ δένδρα, τὰ σφριγῶντα φυτά, τὰ εὐώδη ἄνθη, τὸν κελαρυσμὸν τῶν ὑδάτων περὶ τὸ κισσοσκεπὲς *κιόσκιόν* του, ἡ φύσις τοῦ εὐπαθοῦς Ἀνατολίτου, ὅστις ταξειδεύει σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ καραβάνιον ὑπηρετῶν καὶ κιβωτίων, πεπληρωμένων πάντων ἐκ προϊόντων τῆς χώρας του, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖ νὰ στερηθῇ μετατοπιζόμενος, ἀνεκατώθη μὲ τὴν φύσιν τοῦ φλεγματικοῦ, τοῦ ἐκκεντρικοῦ Ἄγγλου, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ ὅταν ταξειδεύῃ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκει τὰ πάντα μικρά, οὐτιδανὰ καὶ ἀσήμαντα ἐκτὸς τῆς πατρίδος αὐτοῦ· διότι δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ὅπως ἴδῃ τὴν περὶ αὐτὸν φύσιν ἢ τέχνην, καὶ ὁ ὁποῖος, ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ του, σᾶς προσκαλεῖ ἐξ Ἀθηνῶν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆτε — ποῦ; Ἐν Καλκούττῃ! Νὰ ταξειδεύσητε τρεῖς μῆνας διὰ νὰ περάσητε τρία λεπτὰ μαζί του. Ἔχετε καιρὸν πρὸς χάσιμον, ἢ χρήματα πρὸς σπάσιμον, περὶ τούτου αὐτὸς οὐδὲ σκέπτεται. Ἐκεῖνος καρποῦται μυθῶδες ἐτήσιον εἰσόδημα· καὶ *ὅταν δὲν ἦναι εἰς τὴν Καλκούττα*ν, *ταξειδεύῃ*. Τὸ θεωρεῖ λοιπὸν φυσικὸν νὰ ἐξοδεύσῃ τις χιλίας λίρας, νὰ ὑποφῇ δύο μηνῶν ναυτίασιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα τοῦ Λόρδου. Καὶ θὰ τὸ θεωρήσῃ ἴσως προσβολήν του ἐὰν δὲν δεχθῆτε. Καὶ δεχθέντες, ἐὰν εὕρητε ὅτι ὁ Λόρδος ταξειδεύει εἰς τὸν βόρειον πόλον, καθ' ὃν χρόνον σεῖς κτυπᾶτε τὴν θύραν του ἐν Καλκούττῃ, βεβαιωθῆτε ὅτι εἶναι καλὸς νὰ θεωρήσῃ τὴν ἐπίσκεψίν σας ὡς ὀφειλομένην πάντοτε, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀφήσατε τὸ ἐπισκεπτήριόν σας, λείπει παραμικρά τις, ἄγνωστος ἡμῖν, ἀγγλικὴ διατύπωσις!

Καὶ ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα ὁ κ. Π. ἤρχετο καὶ παρήρχετο ἀπ' ἔμπροσθέν μου, μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐν τῷ στόματι σιγάρου του, καὶ μὲ βῆμα τὸ ὁποῖον καθίστα ἀδύνατον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διακοπείσης συνομιλίας μας.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γ. Μ. Βιζυηνός.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Ἠλεκτρικὴ φωτογραφία. — Ἐπίδρασις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐπὶ τῆς βλαστήσεως. — Νέος τρόπος καλλιεργείας τῶν φυτῶν. — Ὁ ἠλεκτρισμὸς ὡς ὄργανον ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς. — Κοσμήματα ἠλεκτρικά. — Ἠλεκτρικὸν μηχάνημα κατὰ τῶν κλεπτῶν. — Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἀντικαθιστῶν τὸν γαιάνθρακα.

Ἡ πρόοδος ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν βαίνει καταπληκτικῶς ταχεῖ βήματι· αἱ ἐφευρέσεις δὲ παντὸς εἴδους ἐπέρχονται ἀλλεπάλληλοι. Ὁ αἰὼν ἡμῶν δικαιότατα κληθήσεται ὁ κατ' ἐξοχὴν αἰὼν τῶν ἐφευρέσεων καὶ τῶν θαυμάτων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Πρὸ τοῦ ἐκθαμβοῦντος φέγγους της ὁ ἥλιος αὐτὸς ὠχριᾷ. Ναί! αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ, αἱ τόσον ἀναγκαῖαι εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ζωήν, ἀγωνίζονται ἀπό τινος πρὸς μυστηριώδη ἀστέρα, ὅνπερ τὸ ἀκαταπόνητον ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀκαταπαύστως ἀνιχνεῦον καὶ διερευνῶν ἐν τοῖς ἀπορρήτοις κόλποις τῆς φύσεως ἀπέσπασεν ἐξ αὐτῶν. Τίς δὲν ἤκουσε περὶ τοῦ *ἠλεκτρικοῦ φωτὸς* τοῦ καθοδηγοῦντος σήμερον πολλαχοῦ ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι κατὰ τὰς σκοτεινὰς νύκτας τὸν πόδα τῶν εὐτυχῶν κατοίκων των, ἢ τοῦ δεικνύοντος τὸ ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τὸν περιπλανώμενον κατὰ τὰ σκότη τῆς θυελλώδους νυκτὸς ἐν μέσῃ κλυδωνιζομένῃ θαλάσσῃ ναυτίλον; Τὸ φῶς τοῦτο μετ' ὀλίγον δεσπόζει ὁλοκλήρου βιομηχανίας καὶ ἐκδιώκει ἐκεῖθεν διὰ παντὸς τὰς μέχρι σήμερον ἀναγκαίας αὐτῇ ἡλιακὰς ἀκτῖνας.

Ἡ ὡραία ἀναγνώστρια γνωρίζει καλῶς, ὅτι πολλάκις ἀπῆλθεν ἄπρακτος ἐκ τοῦ φωτογραφικοῦ ἐργαστηρίου, τοῦ ἡλίου μὴ ὄντος πάντοτε φιλόφρονος, ὅπως προσφέρῃ τὴν συνεργασίαν του εἰς τὴν μηχανὴν τοῦ φωτογράφου, τὴν ἀναμένουσαν ν' ἀντιγράψῃ πιστῶς τὰς κανονικὰς καὶ συμπαθεῖς γραμμὰς τοῦ ἀνθηροῦ προσώπου της. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἄτοπον εἰς τῶν ἐν Παρισίοις εὐφυῶν φωτογράφων ὁ Λιεβὲρ ἐθεράπευσε πρό τινος, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι οἱ κκ. πελάται τῶν φωτογράφων δὲν θέλουσιν εἶναι ὑπὸ τὴν διάκρισιν τοῦ ὀχληροῦ αὐτοῦ Φοίβου. Ὁ Λιεβὲρ διὰ μηχανισμοῦ τελειοποιηθέντος ἀντικατέστησε τὸν ἥλιον διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς καὶ τὰ ὑελώδη δωμάτια τῶν φωτογράφων διὰ τῶν σκοτεινῶν θαλάμων. Οὕτω λοιπὸν σήμερον ἐδημιουργήθη καὶ ἡ *ἠλεκτρικὴ φωτογραφία*, ὅλως ἐλευθέρα ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Δὲν εἶναι ὀλίγον περίεργον τοῦτο; Καθ' ἣν ἐποχὴν ἄλλοι ἐπιστήμονες καταγίνονται διὰ τῆς συλλέξεως καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ν' ἀναπτύσσωσι τὸν ἀτμὸν ἐν ταῖς ἀτμομηχαναῖς καὶ νὰ χρησιμοποιῶσι τὴν θερμότητά των εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μαγειρικῆς αὐτῶν, ὁ Λιεβὲρ ἀποδιώκει τὸν ἥλιον ἐκ τῆς φωτογραφίας, τῆς ὁποίας τὴν κανονικὴν λειτουργίαν οὗτος μέχρι σήμερον ἐδέσμευε.

* * *

Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται περὶ πάλης τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, τοῦτο φαίνεται ἐκτοπίζον τὸν ἥλιον καὶ ἐξ ἄλλης δυναστείας αὐτοῦ. Εἰς τὴν τελευταίαν ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἐν φυτοκομείῳ τινὶ ἐν αὐτῇ, οἱ ἐπισκέπται ἐθεῶντο ὡραιότατα καὶ σπάνια φυτά, ἅτινα ἐβλάστανον, ἀνεπτύσσοντο καὶ ἤνθουν ὑπὸ τὰς ζωογόνους καὶ εὐεργετικὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός... τοῦ ἠλεκτρικοῦ!

* * *

Ἡ καλλιέργεια λοιπὸν τῶν φυτῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀνθέων εἰσέρχεται εἰς ἔκτακτον περίοδον περιπετειῶν σπουδαίων. Ἡ οὐσιωδεστέρα πηγὴ τῆς τροφῆς αὐτῶν, αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐν μέρει· πλὴν καὶ ἡ εὐεργετικὴ αὐτῶν τροφός, ἡ γῆ, ἀντικαθίσταται, ἂν ὄχι ἐν τοῖς κήποις, τοὐλάχιστον ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν οἰκιῶν ὑπὸ νέας εὐδιαχειρίστου ὕλης. Ὁ ἐνταῦθα ἔμπειρος κηπουρὸς Σατὲ περισυλλέγων τὰ λεπτοφυέστατα καὶ χνοώδη βρύα καὶ συμπυκνῶν ταῦτα δι' ἐπιτηδείου λιπάσματος, κατώρθωσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν γῆν καὶ ν' ἀποδείξῃ οὕτω, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παράσιτα φυτὰ τὰ ζῶντα δαπάνῃ τῶν ἄλλων δύνανται νὰ μεταδώσωσι τὴν ζωήν, ἣν ἐξεμύζησαν, εἰς ἄλλα ὁμογενῆ των. Ὁ Σατὲ λοιπὸν οὗτος σήμερον καλλιεργεῖ λίαν εὐδοκίμως τὰ φυτὰ ἐν τοῖς βρύοις ἀντὶ τῆς γῆς. Ἀνθοδοχεῖα δὲ κομψὰ πολλῶν ἐνταῦθα οἰθουσῶν φέρουσιν ἤδη τὴν ἐλαφρὰν ταύτην βρυώδη μάζαν ἀνὰ τῆς δυσχρήστου καὶ ὀχληρᾶς γῆς.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ παρελθὸν ἔαρ ἐκθέσει ἀνθέων οἱ θεαταὶ ἐθαύμαζον τὰ δείγματα τοῦ νέου καὶ εὐφυοῦς τούτου τρόπου τῆς φυτοκομίας ἐκτεθειμένα ἐν αὐτῇ. Τὸ γονιμοποιὸν τοῦτο βρυῶδες μῖγμα διὰ τῆς ἐλαφρᾶς καὶ πορώδους αὐτοῦ φύσεως ἐπιτρέπει ἀέννακον ἀερισμὸν τῶν ῥιζῶν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ μὲν ἀναπνοὴ αὐτῶν τελεῖται δραστηριώτερον, ἡ δὲ ἀνάπτυξις ζωηρότερον καὶ ταχύτερον.

* * *

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω παρένθεσιν ἐξακολουθοῦμεν τὰ περὶ τῶν προσφάτων θαυμασίων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Εἶναι ἐκπληκτικὴ καὶ ἀλλόκοτος ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία! Ἐπίνοια εὐτυχὴς ἢ ἔμπνευσις ἀτυχὴς ἀμερικανοῦ τινος Σερεδὰν καλουμένου παρουσιάζεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν ἠλεκτρισμὸν ἐπὶ ἀποτροπαίου ἔτι πληγῆς τῆς πεπολιτισμένης σημερινῆς κοινωνίας, ἐπὶ τῆς *ἐπιστημονικώτερον* ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς! Οἱ δήμιοι δὲν θέλουσι πλέον ἐμβάπτει τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τῶν θυμάτων τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης· ἡ λαιμητόμος ἀντικαθίσταται δι' ἁπλοῦ δίφρου ἀπομονουμένου ἐκ τοῦ ἐδάφους διὰ καταλλήλων ἀπομονωτήρων, ἐφ' οὗ θέλει καθέζεσθαι ὁ κατάδικος. Ἀντὶ τῶν δημίων, μηχανικοί, ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης, θέλουσι συγκοινωνεῖ τοὺς δύο βραχίονας τοῦ θύματος πρὸς τοὺς δύο πόλους δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς, εἶτα θέλουσι πέμπει ἰσχυρὸν ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, καὶ ὁ κατάδικος ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὀδύνης θὰ... ἀποκεραυνοῦται.

* * *

Δὲν ἀρκοῦσιν ἡ τηλεγραφία, ὁ ἠλεκτρικὸς φωτισμός, αἱ ἠλεκτρικαὶ μηχαναὶ εἰς διαφόρους τῶν τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας χρήσεις καὶ μυρίαι ἄλλαι ἐφαρμογαὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ἡμῶν. Ἐδημιούργησαν ἔτι δι' αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον βιομηχανίαν κατασκευῆς διαφόρων ἠλεκτρικῶν κοσμημάτων, ἀθυρμάτων, ἀντικειμένων τέρψεως καὶ ψυχαγωγίας. Εἰσὶ τοσαῦτα ὥστε ἡ περιγραφὴ αὐτῶν ἤθελεν εἶναι μακρὰ καὶ κοπιώδης. Περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν εἴδους κοσμημάτων κοινῶν ἢ πολυτίμων, ἐχόντων ὁμοιότητα μεγάλην πρὸς διάφορα ζωύφια ἢ πτηνά. Ταῦτα ἐπενόησεν ὁ εὐφυέστατος ἐν Παρισίοις κατασκευαστὴς ἠλεκτρικῶν ἀντικειμένων Τρουβέ. Τὰ κοσμήματα ταῦτα διὰ καρφίδων προσκολλῶνται εἴτε ἐπὶ τῆς κόμης εἴτε ἐπὶ τῆς παρυφῆς τῶν ἐνδυμάτων ἢ ἐπὶ τῶν περιαμμάτων καὶ ἀκροπρεπιδίων

τῶν ἐσθήτων· διὰ νηματιδίων δὲ μεταλλικῶν λεπτῶν καὶ σχεδὸν ἀοράτων καταλλήλως τιθεμένων συγκοινωνοῦσι πρὸς ἠλεκτρικὴν στήλην μικρὰν, ὡς βελονοθήκην, εὑρισκομένην ἔν τινι παρακειμένῳ θυλακίῳ ἢ ἐν τῷ τοῦ ὑπενδύτου. Τῆς μηχανῆς τιθεμένης ἐν ἐνεργείᾳ ἅπαντα τἀντικείμενα ταῦτα κινοῦνται πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως κατὰ φυσικὰς ἢ ἀστειοτάτας κινήσεις. Οὕτω ἐδῶ μὲν ἐπὶ τῆς κόμης κόνικλος πλήττει διὰ δύο λεπτῶν ῥαβδίων σήμαντρον· ἐκεῖ δὲ πίθηκος μικροσκοπικὸς παίζει βιολίον· ἐκεῖ σαλπιγκτὴς σαλπίζει τὴν ἔφοδον· ἀλλαχοῦ ἄραψ τις ποιεῖ ἀστειοτάτους μορφασμούς· ἐδῶ πτηνὸν ἐξ ἀδάμαντος ἢ ἄλλου πολυτίμου λίθου κτυπᾷ τὰ πτερὰ καὶ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ· ἐκεῖ δὲ χρυσαλλὶς ἐπὶ ἄνθους ἐπερειδομένη βυθίζει ἐν αὐτῷ τὴν λεπτοφυᾶ προνομὴν, σείουσα τὰ πτερὰ αὐτῆς. Εἰσὶν ἀληθῶς ταῦτα θαυμάσια κοσμηματοποιίας ἐμψύχου.

* * *

Οἱ ἠλεκτρικοὶ κωδωνίσκοι εἰσὶ γνωστοὶ καὶ εὔχρηστοι εἰς πλείστας σήμερον οἰκίας· ὅ,τι ὅμως δὲν εἰσήχθη εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν ἔτι εἶναι ὁ κωδωνίσκος τοῦ *μηχανήματος τῆς ἀπολύτου ἀσφαλείας* τοῦ Βουλαί. Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ἐπενοήθη, ἵνα καταπροδίδῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰς κλοπάς. Συνίσταται δ' ἐκ μικρᾶς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς παρεχούσης διαρκὲς ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα. Πᾶσα διακοπὴ τοῦ ῥεύματος, ὁθενδήποτε καὶ ἂν προκαλῆται αὕτη, ἀναγγέλλεται πάντοτε δι' ἠχήσεως κωδωνίσκου συγκοινωνοῦντος πρὸς τὴν μηχανήν. Ἡ μηχανὴ λοιπὸν αὕτη τίθεται ἐντὸς χρηματοκιβωτίου ἢ συρτοῦ ταμείου· πᾶσα ἀνοιξις αὐτοῦ διακόπτουσα τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἠχεῖ τὸν κωδωνίσκον καὶ εἰδοποιεῖ περὶ τῆς παρουσίας ἀδιακρίτου τινὸς χειρὸς θιασώτου τῆς κοινοκτημοσύνης.

* * *

Πρὶν ἐξέλθωμεν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μυστηριώδους τούτου καὶ δυσεξηγήτου τὴν οὐσίαν ῥευστοῦ τῆς φύσεως, ὅπερ τοσαύτας ἐφαρμογὰς εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν παρέχει, τοσαύτας δ' εὐεργεσίας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἃς ἀνασύρωμεν ἐνταῦθα μικρὸν ἄκρον πέπλου, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου ἀναλάμπει σπουδαιοτάτη διὰ τὴν κοινωνίαν πρόοδος. Ὑπῆρξεν ἐποχή, ὀλίγον τῆς σήμερον ἀπέχουσα, καθ' ἣν ἐφοβήθησαν, ὅτι οἱ σιδηρόδρομοι, ἡ ναυτιλία καὶ τοσαῦται ἄλλαι βιομηχανίαι, ὧν ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ ἀτμός, ἤθελον μετά τινα χρόνον κατ' ἀνάγκην καταδικασθῆ εἰς ἐκμηδένισιν καὶ θάνατον ἐλλείψει τοῦ γαιάνθρακος, ὃν σήμερον ἀναζητοῦσιν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, ἥτις ἐπὶ τέλους ἐξαντληθεῖσα ἤθελεν ἀρνηθῆ τὸ προϊόν της τοῦτο τοῖς ἀπηλπισμένως ἀναζητοῦσιν. Πλὴν ἰδοὺ σήμερον ὁ φόβος οὗτος διασκεδάννυται ἐντελῶς· τὸ ἀνεξάντλητον ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς δημιουργίας τῆς φύσεως, ἄπληστον ἀνασκαλεῦον καὶ διεισδύον εἰς τοὺς μυχιαιτάτους κόλπους τῆς φύσεως αὐτῆς ἀνασύρει ἐκεῖθεν καθ' ἑκάστην νέας ἀποκαλύψεις. Μὴ ἀρκούμενον, μὴ εὐχαριστούμενον εἰς ὅσας ἐφαρμογὰς χρησίμους αὐτῷ ἔθηκε τὸν ἠλεκτρισμὸν, ἐξακολουθεῖ ἀεννάως ν' ἀναζητῇ, ὅπως πλείους ὠφελείας ἐξ αὐτοῦ καρπωθῇ. Καὶ ἀληθῶς εὑρίσκεται σήμερον εἰς τὰ ἴχνη μεγάλης ἀναμορφώσεως! Ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταβάλλεται εἰς *μηχανικὴν δύναμιν*· ὁ ἀτμὸς λοιπὸν, ἡ μεγάλη αὕτη τοῦ αἰῶνός μας ἐφεύρεσις, ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ! Οἱ ἄνθρακες, οἱ μελανωποὶ καπνοδόχοι, ὁ καπνός, ἡ ῥυπαρότης ἀντικαθιστᾶται μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς ἐλαφρᾶς, καθαρᾶς, κομψῆς... Πλὴν ἀρκεῖ σήμερον· προσεχῶς περὶ τούτου, περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξηγήσεως πάντων αὐτῶν τῶν θαυμασίων τοῦ αἰῶνος τῶν θαυμάτων!

Ἰω. Φουστανος.

Ἐργασίαι

ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΔΙΩΡΥΓΟΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς διωρύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου παρεχωρήθησαν εἰς τὴν «Ἑταιρίαν τῶν Γεφυρῶν καὶ τῶν σιδηρῶν ἔργων» ἀντὶ δρ. 24,600,000. Ἑπομένως μέχρι τοῦ ἐκ 30,000,000 δραχ. κεφαλαίου τῆς Ἑταιρίας τῆς Κορινθιακῆς Διώρυγος ἀπομένει ἱκανὸν ποσὸν διὰ τὴν λοιπὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐπιχειρήσεως.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ τελευταίᾳ γενικῇ συνελεύσει τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην Ἑταιρίας, ἐπὶ τῶν στομίων τῆς διώρυγος, πρὸς τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ἐτέθησαν ἤδη τὰ θεμέλια τῶν σχηματισθησομένων πόλεων. Αἱ κατὰ τὰ σημεῖα ταῦτα μέχρι τοῦδε ἐγερθεῖσαι οἰκοδομαὶ εἶνε λίθιναι καὶ ξύλιναι, ὑπολογίζονται δὲ εἰς 98, καλύπτουσαι 27,240 τετρ. μέτρα. Ἐκ τῶν οἰκιῶν τούτων 83 μὲν χρησιμεύουσιν εἰς γραφεῖα καὶ κατοικίας τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῆς ἑταιρίας, 15 δὲ εἰς ἀποθήκας καὶ ἐργοστάσια (6,500 τετρ. μέτρα). Αἱ οἰκοδομαὶ τῆς διευθύνσεως λογίζονται ἰδιαιτέρως.

Ὡς γνωστὸν, ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἀφθόνῳ ὑδρονομῇ. Ἐν τούτοις κατεσκευάσθησαν φρέατα, συνδεθέντα δὲ πρὸς πηγήν τινα τῶν περιχώρων ἔδοσαν τροφὴν εἰς ὑδραγωγεῖον γενικῆς διακλαδώσεως 5,800 μέτρων, διὰ τοῦ ὁποίου ὡς καὶ ἀπὸ δεξαμενῶν τῶν ὑετείων ὑδάτων ἐπρομηθεύθη ὁ ἐργαζόμενος τὴν διώρυγα τοῦ Ἰσθμοῦ πληθυσμὸς δι' ἀφθόνου καὶ ὑγιεινοῦ ὕδατος.

Ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου κατεσκεύασεν ἡ Ἑταιρία λιμένα μήκους 250 μέτρων, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάττεται τὸ ναυτικὸν ὑλικὸν τὸ χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος καὶ εἰς ἐξασφάλισιν τῶν διαφόρων ἐκφορτώσεων. Ὅμοιος λιμενικὸς χῶρος, ἀλλὰ διὰ ξύλων περφραγμένος, κατεσκευάσθη καὶ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Ἡ ἐκχωμάτωσις ἐνεργεῖται δραστηρίως. Μεγάλη ἤδη κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Βὰλλ μηχανὴ δυνάμεως 50 ἵππων λειτουργεῖ ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἐδάφους τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἑτέρα δὲ ὁμοία μηχανὴ τοποθετεῖται ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῆς διωρύξεως ἀποτελέσματι ἐπὶ τοῦ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐδάφους. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν χωμάτων ἐνεργεῖται διὰ τριῶν ἀτμομηχανῶν, συρουσῶν ἑκατὸν φορτηγίδας ἀμάξας. Ἐντὸς δύο ἐτῶν ἐλπίζεται ἡ συντέλεσις τῆς ἀναγκαίας διὰ τὴν διώρυγα ἐκχωματώσεως. Πολλὴν ἐν γένει πρὸς τὸ ἔργον βοήθειαν παρέχει ὁ κατασκευασθεὶς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ σιδηρόδρομος, ἔχων μῆκος 2,600 μέτρων καὶ μεταφέρων τὰς μηχανάς, τὸ ὑλικὸν καὶ τὰ χώματα κατὰ τὰς τοπικὰς καὶ τεχνικὰς περιστάσεις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τὸ προσωπικὸν τῆς ἑταιρίας ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀποτελεῖται ἐξ 89 ὑπαλλήλων, ἐκ τῶν ὁποίων 6 ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν καὶ 83 εἰς τὴν γενικὴν ἐκτέλεσιν, διηρημένοι οὗτοι κατὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιχειρήσεως ὡς ἑξῆς: 23 εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἔργων, 34 εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑλικοῦ, 9 ἐν ταῖς ἀποθήκαις, 6 εἰς τὸ ταμεῖον, 5 εἰς τὸ λογιστικόν, 4 εἰς τοὺς τηλεγράφους, (τὰ ἐργοστάσια τῆς ἑταιρίας κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα τῆς διορύξεως συγκοινωνοῦσι διὰ τηλεγράφου καὶ τηλεφώνου), 2 εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν. Ἡ διόρυξις τοῦ Ἰσθμοῦ εἶνε διῃρημένη εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ περιλαμβάνουσι πληθυσμὸν 1,800 ἀνθρώπων. Ἐν τῷ πληθυσμῷ τούτῳ οἱ κυρίως ἐργάται εἶναι 1,000, ἐκτὸς τῶν εἰς τὰς βοηθητικὰς ὑπηρεσίας ἀσχολουμένων.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς ἑταιρίας ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τῶν ἑπομένων ἀριθμῶν. Κατὰ τὸ τέλος τῆς χρήσεως τοῦ ἔτους 1882 ὑπῆρχον ἐν τῷ ταμείῳ αὐτῆς 5,019,258 δραχ. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτελεσθέντα ἔργα εἰς ἐκχωματώσεις, ἰσοπεδώσεις, ἐργοστάσια, οἰκοδομὰς κλπ. ἀναβαίνουσιν εἰς 1,500,000 δραχ. Τὸ ὑπάρχον ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ὑλικὸν τῆς ἑταιρίας ἀναβαίνει εἰς 1,500,000 δραχ. Παραλείπομεν τὸ παραγγελθὲν ὑλικὸν εἰς ἐξακολούθησιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐπιχείρησιν προμηθειῶν, ὑπολογιζόμενον εἰς 1,400,000 δραχμάς. Καθόσον προχωρεῖ τὸ ἔργον, κατὰ τοσοῦτον τὸ κεφάλαιον τῶν δαπανῶν θέλει αὐξήσει, καὶ εἶνε ὁ μόνος ὅρος αὐτὸς εἰς ταχεῖαν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποπεράτωσιν[1].

1. Οἰκον. Ἐπιθεώρησις.

ΑΠΟΠΕΙΡΑ

διαβάσεως τῆς Μεσογείου δι' ἀεροστάτου

—

Τὴν 23 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ὁ ἀεροναύτης **Jowis** μετὰ δύο ἄλλων ἐπιβατῶν **Claes** καὶ **Lions**, ἐπεχείρησε τὴν διὰ τοῦ ἀεροστάτου «**Albatros**» διάβασιν τῆς Μεσογείου.

Ἡ δι' ὑδρογόνου πλήρωσις τοῦ «**Albatros**» ἐγένετο ἐν Μασσαλίᾳ διαρκέσασα περὶ τὰς τρεῖς ὥρας. Πλῆθος δὲ πολὺ εἶχε συρρεύσει ὅπως παραστῇ εἰς τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ.

Τὸ ἀερόστατον συγκρατούμενον ὑπὸ εἴκοσι περίπου ἀνδρῶν, ἐταλαντεύετο μεγαλοπρεπῶς, ἐν ᾧ ὁ **Jowis** δραστηρίως ἐπέβλεπε τὴν τοποθέτησιν ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ ἀπ' αὐτοῦ σκαφιδίῳ τῆς ἀγκύρας, τῶν σχοινίων, τῶν σώστρων, τῶν ζωοτροφιῶν, τῶν κλινῶν, ὡς καὶ λυχνίας τινὸς τοῦ **Dovyl** φωτοβολούσης ἐν μέσῳ τῶν τριχρόων σημαιῶν.

Τὴν 8 ὥραν ὁ **Jowis** ἀνῆλθεν εἰς τὸ σκαφίδιον, ὀρθὸς δ' ἐπ' αὐτοῦ προσαγορεύει διὰ βραχέων τὸ συνηγμένον πλῆθος, εὐχαριστῶν αὐτὸ ἐπὶ τῇ ἐκεῖ προσελεύσει του, καὶ ἀνακοινῶν αὐτῷ ὅτι θέλει ἀποπειραθῆ ὁριστικῶς πλέον τὴν τῆς Μεσογείου διάβασιν, ἀρθέντων πάντων τῶν ὑρισταμένων κωλυμάτων· μετά τινας κινήσεις τοῦ «**Albatros**» τὸ συγκρατοῦν αὐτὸ καλώδιον ἀποκόπτεται καὶ τὸ ἀερόστατον ἡσύχως ἀνέρχεται εἰς τὰ ὕψη, τοῦ πλήθους παταγωδῶς χειροκροτοῦντος καὶ τῶν ἀεροναυτῶν ζητωκραυγαζόντων: «Ζήτω ἡ Γαλλία!»

Τὸ «**Albatros**» ὑψωθὲν μέχρις 600 μέτρων διηυθύνθη πρὸς τὸ Τουλὼν, μετὰ δώδεκα δὲ καὶ ἡμισείας ὡρῶν ἐναέριον πορείαν ἔπεσεν εἰς Τοσκάναν τῆς Ἰταλίας, παρὰ τὴν Λούκαν.

Τὰ κατὰ τὴν πορείαν ταύτην λεπτομερῶς περιγράφει αὐτὸς οὗτος ὁ **Jowis** ἐν τῷ ἑπομένῳ τηλεγραφήματι, ὅπερ ἀπέστειλεν ἐκ **Pescia Scalo** εἰς Μασσαλίαν ἅμα τῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καταβάσει του.

«Τὸ ἐναέριον ταξείδιον ἡμῶν ἐπέτυχε λαμπρῶς. Ἀναχωρήσαντες ἐκ Μασσαλίας τῇ 8 ὥρᾳ καὶ 20, διερχόμεθα τὸ **Bec de l' Aigle** τῇ 9 ὥρᾳ. Ἀφοῦ ἐχαιρετίσαμεν τὴν **Ciotat**, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν θάλασσαν ῥίπτοντες πολὺ ἔρμα. Διερχόμενοι ὑπὲρ τὸ ἀκρωτήριον **Cilié**, βλέπομεν τὸ Τουλών. Κατευθυνθέντες δὲ πρὸς τὴν Σαρδηνίαν, ῥίπτομεν ὅλον σχεδὸν τὸ ἔρμα.

»Κατερχόμεθα καὶ χωροῦμεν ὑπὲρ τὰ κύματα. Τὸ ἀερόστατον ἄρχεται νὰ ἰσορροπῇ ἔμπροσθεν τῆς **Porquerolles**. Ἡ γῆ ἐξαφανίζεται μετὰ τῶν φάρων τῇ 11 ὥρᾳ 25. Ἡ νὺξ εἶνε μαγευτική. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, τὸ μεσονύκτιον, δειπνοῦμεν, εὐθύμως πίνοντες ὑπὲρ τῆς μνήμης τοῦ Μογγολφιὲρ, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ μασσαλιωτικοῦ λαοῦ, τοῦ συμπαθοῦντος ἡμῖν. Καπνίζομεν τὴν πίπαν μας, ἐνῷ ὁ κ. Ἀμεδαῖος **Lions** τονίζει φαιδρὸν ἆσμα.

»Ἐξακολουθοῦντες νὰ διευθυνώμεθα πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος δὲν βλέπομεν τίποτε εἰς τὸν ὁρίζοντα. Τὴν ἡμίσειαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον βρίκιόν τι ἐμφανίζεται καὶ διευθύνεται πρὸς ἡμᾶς. Ἀλλὰ δὲν τὸ περιμένομεν καὶ τὴν 1 ὥραν καὶ 10 φωτοβολεῖ ἐνώπιόν μας ὁ πρῶτος φάρος τῆς Σαρδηνίας. Ἐξακολουθοῦμεν τὴν πορείαν μας καὶ πρὸ τῆς Κορσικῆς τὸ «**Albatros**» ἄρχεται συρόμενον ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ῥίπτομεν δὲ τὰ σχοινία. Τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωΐας εἴμεθα πρὸ τῆς Βαστίας. Ἀλλὰ βλέποντες ὅτι ῥεῦμα ἐκ τῶν ἄνω μᾶς ὠθεῖ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας, ῥίπτομεν τὸ ὑπολειπόμενον ἔρμα. Ἅμα τῇ πρώτῃ διαστολῇ, τὸ «**Albatros**» ἀνέρχεται 800 μέτρα καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν Βάστιαν.

»Τῇ 8 ὥρᾳ καὶ ἡμισείᾳ μεγάλη συμπύκνωσις τῶν νεφῶν. Τὸ ἀεροπόρον καταβαίνει καὶ ἀρχίζει νὰ σύρεται πάλιν ἐπὶ τῶν κυμάτων πρὸς τὸ **Aqua-Forte**. Τὸ σκαφίδιον πληροῦται ὕδατος. Ἀναγκαζόμεθα νὰ ῥίψωμεν τὸ κιβώτιον, τὰς κλίνας, τὰ ἐνδύματα. Μεγάλη διαστολὴ ἐπέρχεται καὶ ἀνερχόμεθα εἰς 659 μέτρα ὅπου σχηματίζεται ῥεῦμα ὠθοῦν ἡμᾶς μετὰ ταχύτητος 100 χιλιαμέτρων καθ' ὥραν.

»Πολλὰ πλοιάρια ἔρχονται πρὸς βοήθειάν μας. Τὴν 9 ὥραν φθάνομεν εἰς τὴν ἀκτὴν ζητοῦντες κατάλληλον μέρος πρὸς κατάβασιν. Τῇ 9 ὥρᾳ καὶ 55 κατερχόμεθα τέλος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν Τοσκάνῃ, παρὰ τὸ **Boveglio**.

»Διήλθομεν λοιπὸν 1,250 χιλιόμετρα, ἐν θερμοκρασίᾳ 21 μὲν βαθμῶν κατὰ μέγιστον ὅρον καὶ 9 κατ' ἐλάχιστον, διανύσαντες δὲ κατὰ μέσον ὅρον 90 χιλιόμετρα καθ' ὥραν. Θερμότατα μᾶς ὑπεδέξαντο. Οἱ κάτοικοι πανταχοῦ μᾶς ἐπευφήμησαν». κ.—

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ.

Ἡ γέννησις τῆς κόρης.

—

Α΄

Ἐπέρασαν 'ς τὴ χώρα τὰ μεσάνυχτα,
Μὰ οὔτ' ἔφανη ἀκόμα γαλανὴ αὐγή,
Ὁ οὐρανὸς μὲ χίλια μάτια ὁλάνοιχτα,
Μὲ ὄνειρα χιλιάδες κοιμισμένη ἡ γῆ.

Μονάχα ἕνα σπῆτι, μέσ' τὴ σκοτεινὰ,
Φῶς χύνει ἐδῶ κι ἐκεῖθε γλυκοθώρατο,
Γιατὶ μιὰ μάννα κρύβει ποῦ κοιλοπονᾷ,
Τὸν ἄγγελο τῆς γέννας κρύβει ἀόρατο.

Ὁ ἄντρας καρφωτὸς 'ς τὸ προσκεφάλι της,
Λεβέντης, σπίθαις μάτι, βροντερὴ φωνὴ,
Τώρα κρατεῖ 'σὰ' μάννα τὸ κεφάλι της,
Καὶ τρέμει κι' εἶν' ἐμπρός της ἥμερο ἀρνί.

Μὰ σὲ λιγάκι φεύγει ὁ νοῦς του 'ς τἄργανα,
Σ' τὸ γλέντι, 'ς τὸ τραγοῦδι ποῦ θὰ σκορπισθῇ
Μέσα 'ς τὸ σπῆτι, ὅταν μέσ' τὰ σπάργανα
Τοὺ φέρουν ἓν' ἀγόρι νὰ γλυκασπασθῇ.

Τὸ σπῆτι τί βαφτίσια γιορτερὰ θὰ ἰδῇ,
Καὶ τί φιλιὰ καὶ χάδια ἡ λεχωνά του!
Σὲ φιλτισένια κούνια θὰ τὸ τραγουδῇ,
Θὰ τὸ κρατῇ χορεύοντας 'ς τὸ γόνα του.

Θ' ἀνάψῃ μιὰ λαμπάδα ὡς τὸ μπόϊ του,
Θὰ πάῃ ν' ἀσημώσῃ ὅλο τὸ Χριστό
Γιὰ τὸ πρωτάκριβό του ποῦ τὸ σόϊ του
Ποιὸς ξέρει μὴν τὸ κάμῃ μιὰ φορὰ ἀκουστό.

Ψιλὴ φωνὴ γροικεῖται μέσ' τὴ σκοτεινιὰ
Τελείωσε τὸ πιὸ βαθὺ μυστήριο..
Τί κόσμος! νὰ σκοτώνῃς μὲ χαρὰ, φωνεῖ,
Καὶ νὰ γεννᾷς, μητέρα, μὲ μαρτύριο!

Ἀλλὰ ποῦν' ἡ φωναῖς καὶ τὰ τρεχάματα,
Καὶ τῆς χαρᾶς, τοῦ γίλοιου ποῦν' ἡ ἀστραπή;
Τὴ 'λευτεριὰ τῆς μάννας βρίχουν κλάματα,
Κι' ὁ ἄντρας γέρνει δίχως τίποτε νὰ πῇ.

Μονάχ' ἀπ' τὸ καντόλι φῶς ἀσθενικὸ
Ἕνα φιλάκι στέλνει 'ς τὸ νεογέννητο'
Τοῦ κάκου, ἀναστενάζουν, εἶνε θηλυκό,
Κι' ἂς εἶν' ἀφρᾶτ', ὡραῖο, ἡλιογέννητο.

Τὸ θλιβερὸ τὸ δέξιμο 'σα νάνιωσε,
Ἀρχίζει τὸ μωρὸ ἕνα παράπονο,
Καὶ λέει μὲ ταῖς κλάψαις πῶς μετάνιωσε
Ποῦ ἦρθε 'ς ἕναν κόσμο τόσον ἄπονο

. . . . . .

Β΄

Δὲν εἶσαι τοῦ σπητιοῦ μας τὸ καμάρωμα,
Ἡ μέλισσα δὲν εἶσαι ἡ ἐργατική;
Καὶ τίνος λουλουδιοῦ δὲν κλεῖς τὸ ἄρωμα,
Καὶ τίνος κελαδήματος τὴ μουσική;

Γιατί τ' ἀστέρια τῆς χαρᾶς μας σβύνονται,
Ἅμα γεννίσαι, κόρη, σὰν αὐγῆς δροσιὰ,
Καὶ τὰ χαμόγελά σου πρωταχύνονται
Σὰ 'νεκροκέρια γύρω σὲ ἀπελπισιά;

Γιατί; . Γιατί 'ς τῆς κόρης πάντα τὸ πλευρὸ
Βάσκανα 'μάτια ἀγρυπνοῦνε μύρια.
Καὶ 'σὰν τοῦ μύθου οἱ δράκοντες τὸ θησαυρὸ,
Τὴν τριγυρνοῦν κατήφοροι, μαρτύρια.

Γιατί τ' ἀγόρια σὰν τοὺς βράχους στέκουνε
Στ' ἀγριεμμένο κῦμα τῆς κακομοιρίας,
Μὰ τρισαλλοιὰ 'ς τὴ κόρη, ὅταν τὴ μπλέκουνε,
Σὰν τὴ βαρκοῦλα, κῦμα καὶ τρελλοβορίας.

Γιατί, 'σὰν ἀπομείνῃ ἔρμη κι ὀρφανή,
Καὶ ποιὸς θὰ τὴ φυλάξῃ ἀπ' τὰ πλανέματα;
Γιατί τὸ κοριτσάκι τί θὲ νὰ γενῇ
Τοῦ ψεύτη 'σὰν πιστέψῃ τὰ παινέματα;

Δὲ χάνετ' ὁ λεβέντης μέσ' ταῖς συμφοραῖς,
Λίγο ψωμὶ ἂν θέλῃ, κάπου θὰ 'βρεθῇ,
Ἀλλὰ ἡ κόρ' ἡ ἄμοιρη πόσαις φοραῖς,
Γιὰ νὰ 'βρῇ τὸ ψωμάκι, πρέπει νὰ χαθῇ.

Στὴν ὥρα του τὸ λουλουδο ἂν δὲν κοφτῇ,
Ὕστερ' ἀπὸ κανένα δὲ 'ματιάζεται'
Κι' ἡ κόρη 'ς τὸν ἀνθό της 'σὰ' δὲν 'παντρευτῇ,
Μαραζωμένη, ἀνώφελη γωνιάζεται.

Αἴ! μιὰ φορὰ ἐζούσαμε καλλίτερα,
Μὲ τοῦ Θεοῦ τὴ χάρι 'τρέχαμεν ἐμπρός,
Ἄνοιγ' ἡ μοῖρα 'σὲ μιὰν ὥρ' ἀρχήτερα,
Ῥωτοῦσε τὴ καρδιά του, κι' ἔπερν' ὁ γαμπρός.

Μὰ τώρα 'σὰ 'χαμένος στέκει 'ς τὰ καρφιὰ,
Καὶ πέρτει καὶ πουλιέται γιὰ τὰ χρήματα,
Γελᾷ τὴ φρονιμάδα καὶ τὴν ἐμορφιὰ
Μπροστὰ 'ς τὰ προικισμένα νεροπλύματα.

Κι' ὠϊμένα! 'ς τὴν πατρίδα τὴ φτωχοῦλά μας
Δὲ δίνουμε χρυσάφι γιὰ προικιὸ ἐμεῖς.
Δὲν ἔχουμ' ἄλλο πλοῦτο καὶ τρεμοῦλά μας
Ἀπὸ τὴ διαμαντένια πέτρα τῆς τιμῆς.

Γι' αὐτὸ μᾶς πιάνει λόπη, δάκρυα, βουβαμός,
Ἂν ἦνε κόρη τοῦ Θεοῦ τὸ χάρισμα.
Δὲν εἶν' τυφλὸ συνήθειο, ἄγριος καϋμός,
Εἶνε καρδιᾶς προφητικὸ σπαρτάρισμα.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία Δ*, τῆς ὁποίας τὴν ἤδη ἀποιχομένην νεότητα καὶ καλλονὴν ἀναπληροῖ ἐπαρκῶς λεπτὴ εὐφυΐα καὶ ζωηρότης πνεύματος, ἔσχε τὴν ἀτυχίαν προχθὲς, ἔν τινι συνανάστροφῇ, νὰ χάσῃ ἕνα τῶν προσθέτων ὀδόντων της. Ἡ κυρία δὲν ἐζήτησε καθόλου νὰ ἀποκρύψῃ τὸ πρᾶγμα· ὁλόκληρον λοιπὸν τὸ δωμάτιον ἠρευνήθη μετὰ προσοχῆς, ἀλλὰ τίποτε—τὸ κειμήλιον δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν νὰ ἀνευρεθῇ. Τὴν ἐπιοῦσαν ὑπηρέτης κομίζει εἰς τὴν κυρίαν κιβωτίδιον μετ' ἐπιστολίου τοῦ οἰκοδεσπότου, γνωστοῦ διὰ τὰς ἀνουσίους ἀστειότητάς του, ἐν ᾧ ἐξέφραζε τὴν χαράν του ὅτι ηὐτύχησε νὰ ἀνεύρῃ τὸν ἀπολεσθέντα ὀδόντα, ὃν καὶ τῇ ἔστελλεν. Ἡ κυρία ἀνοίγει τὸ κιβωτίδιον, καὶ εὑρίσκει ἐν αὐτῷ ὑπερμεγέθη ὀδόντα ὄνου. Ἐν τῷ ἅμα, χωρὶς νὰ ταραχθῇ διὰ τὸν ἄπρεπῆ ἀστεϊσμὸν, λαμβάνει τεμάχιον χάρτου καὶ γράφει πρὸς τὸν ἀβρὸν οἰκοδεσπότην: «Πολλὰ μέχρι τοῦδε μοὶ εἴχετε δώσει δείγματα τῆς φιλίας σας· ἀλλ' ὅ,τι ἠδύνασθε νὰ ὠθήσετε αὐτὴν μέχρι τόσου ὥστε καὶ νὰ ἀποσπάσητε ἕνα τῶν ἰδίων σας ὀδόντων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀπολεσθέντος ἰδικοῦ μου, οὐδέποτε ἠδυνάμην νὰ προσδοκῶ. Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας διὰ τοῦτο».

* * *

Μαθητὴς σπεύδων ν' ἀνέλθῃ τὴν κλίμακα τοῦ σχολείου πίπτει ἐπάνω εἰς ἕνα διδάσκαλον, ὃν ὀλίγου δεῖν ἔρριψε.

— Βλέπεις, τῷ λέγει οὗτος σταματῶν αὐτὸν, βλέπεις τί παθαίνει ὅποιος περιπατεῖ χωρὶς νοῦν εἰς τὸ κεφάλι του.

— Σᾶς βεβαιῶ, κύριε δάσκαλε, ἀπαντᾷ ὁ μαθητὴς, ὅτι δὲν μ' ἐνοχλήσατε εἰς τὸ παραμικρόν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ εἰνέ τις ἀγαθὸς καὶ νὰ μένῃ τοιοῦτος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀδικιῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τῆς τύχης εἶνε σημεῖον οὐ μόνον εὐτυχοῦς φύσεως, ἀλλὰ καὶ γενναιότητος χαρακτῆρος καὶ ἡρωϊσμοῦ. Εἶνε θεῖον τὸ νὰ διατηρῇ τις τὴν πραότητα καὶ τὴν εὐμένειαν ἐν τῷ μέσῳ τόσων θλιβερῶν περιστάσεων· τὸ νὰ διέρχεταί τις τὴν Πεῖραν τοῦ βίου, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς αὐτὴν νὰ ἐγγίσῃ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦτον θησαυρόν. Οἱ ἐπιμένοντες καὶ φθάνοντες οὕτω μέχρι τέλους εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ἐκλεκτοί.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ τραγικὸς θάνατος τοῦ ἀτυχοῦς πλοιάρχου **Webb** ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Νιαγάρα, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ τοὺς ἐπιδιδομένους εἰς τοιαῦτα παράβολα κολυμβητικὰ ἐπιχειρήματα, ἐξήγειρεν ἀπεναντίας τὴν φιλοτιμίαν καὶ ἁμιλλαν τῶν διασήμων κολυμβητῶν. Οὕτω ἀναγινώσκομεν ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι ὅτι ἄλλος τις τοιοῦτος ἐν Λονδίνῳ, καλούμενος **Brebil**, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ αὐτὸ πείραμα τοῦ **Webb**, ἤτοι τὴν διακολύμβησιν τοῦ Νιαγάρα εἰς τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μέρος ὅπου ἐκεῖνος εὗρεν οἰκτρῶς τὸν θάνατον.

Πρὸς τοῦτο λαμβάνει νῦν προφυλακτικά τινα μέτρα. Ὅπως ἐννοήσῃ ποῦ ὑπάρχει ἀκριβῶς ὁ κίνδυνος καὶ διὰ ποίου τρόπου δύναται νὰ τὸν ἀποφύγῃ, κατεσκεύασεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνδρείκελον ἔχον ἀκριβῶς τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ βάρος αὐτοῦ. Τὸ ἀνδρείκελον τοῦτο θὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν Ἀμερικῇ καὶ θὰ τὸ ῥίψῃ εἰς τὸν Νιαγάραν, ἵνα σπουδάσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν πορείαν τῶν ρευμάτων καὶ ἐννοήσῃ τὰς δυσχερείας τοῦ διάπλου, οὕτω δὲ δυνηθῇ κατόπιν νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιχείρημα ἀκινδύνως.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέχρις οὗ συντελεσθῇ τὸ ἀνδρείκελον αὐτοῦ, ὁ **Brebil** ἀσχολεῖται εἰς κολυμβητικὰς ἀσκήσεις ἐν τῷ Ταμέσει καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τῶν ἰσχυροτάτων παλιρροιῶν.

Ἐνῷ δὲ ὁ Ἄγγλος οὗτος καταγίνεται εἰς προπαρασκευὰς, ἄλλος κολυμβητὴς ἐπίσημος ὁ Γάλλος **Hilarion Balsan**, νέος εἰκοσιπενταέτης ἀθλητικὸς τὸ σῶμα, πλέει πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην, προτιθέμενος νὰ διακολυμβήσῃ τὸν Νιαγάραν. Οὗτος ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ **Webb** ἐπνίγη διότι ἦτο κολυμβητὴς μόνον, ὄχι ὅμως καὶ δύτης ἐπιδέξιος, ὅπερ κατ' αὐτὸν εἶνε τὸ πᾶν. Φαίνεται δὲ ὅτι αὐτὸς ἄλλοτε ἠδυνήθη νὰ μείνῃ 72 δευτερόλεπτα ὑποβρύχιος κρατούμενος ὑπὸ δίνης ἑνὸς καταρράκτου τοῦ ποταμοῦ **Tarn** ἐν Γαλλίᾳ.

— Πηγαίνω εἰς τὸν Νιαγάραν, λέγει, διὰ νὰ ἐκτελέσω ἐκ νέου ὅ,τι ἄλλο ἔκαμα εἰς τὸν τόπον μου.

Καὶ ἀνεχώρησε κατευθυνόμενος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.